

กระบวนการในการผลิตละครโทรทัศน์ไทย

การผลิตละครโทรทัศน์เรื่องหนึ่ง ๆ ของแต่ละสถานีหรือทีมงานผู้ผลิตที่จะผลิตละครประกอบด้วยกระบวนการและปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ถึงแม้ว่ากระบวนการและปัจจัยเหล่านั้นจะเป็นสิ่งจำเป็นของทีมงานผู้ผลิตละครทุกคณะ ไม่ว่าจะ เป็นสถานีใด ๆ ก็ตาม แต่ปัจจัยและกระบวนการเหล่านั้นจะถูกนำใช้ด้วยการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวิธีการของแต่ละทีมงานที่มีสถานภาพและสภาวะแวดล้อมตลอดจนลักษณะการดำเนินงานที่แตกต่างกัน

ปัจจัยบางปัจจัยจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากสำหรับกระบวนการผลิตละครเรื่องหนึ่งๆ ของทีมงานผู้ผลิตที่มหนึ่งแต่สำหรับบางทีมงานผู้ผลิตแล้วอาจเป็นเพียงปัจจัยเสริมให้กระบวนการผลิตนั้นสมบูรณ์ขึ้นเท่านั้น

ลักษณะการดำเนินงาน

การผลิตละครโทรทัศน์เพื่อออกอากาศทางสถานีต่าง ๆ นั้นมีที่มาและสภาวะแวดล้อมที่แตกต่างกันโดยเจเพาะนโยบายของผู้บริหารของแต่ละสถานีนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดให้ลักษณะการดำเนินงานในการผลิตละครโทรทัศน์มีรูปแบบที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานและละครโทรทัศน์ไทยจากผู้ผลิตที่มีความชำนาญในการผลิตละครโทรทัศน์ได้อธิบายไว้ว่า

...โดยทั่วไปแล้วจะมีการผลิตอยู่ 2 ลักษณะคือ สถานีจ้างบริษัทผู้ผลิต ผลิตงานออกอากาศกับสถานีขายเวลาให้บริษัทผู้ผลิตจัดการเอง ลักษณะการจ้างบริษัทผู้ผลิตนั้นก็จะต้องตกลงกันว่าสถานีให้ค่าผลิตสำหรับละครเรื่องหนึ่งเท่าไรสมมติ 1 แสนบาท ผู้ผลิตก็ต้องบริหารงบประมาณให้อยู่ใน 1 แสนบาทรวมกำไรที่บริษัทผู้ผลิตจะได้ด้วยโดยทางสถานีจะจัดการขายเวลาโฆษณาให้กับผู้อุปถัมภ์รายการเอง แต่ถ้าสถานีขายเวลาให้บริษัทผู้ผลิตก็ต้องตัดสินใจงบประมาณการผลิต

ตลอดจนขายเวลาเองทั้งหมด นอกจากลักษณะการดำเนินงานทั้ง 2 รูปแบบนี้ ทางช่อง 3 ยังมีอีกลักษณะ คือการจ้างผู้ผลิตเฉพาะบุคคลตามหน้าที่ต่าง ๆ เช่น ผู้จัด ผู้กำกับ ผู้เขียนบท หรือธุรกิจเพื่อดำเนินการรอดำเนินการรับค่าจ้างตามตกลงของแต่ละบุคคลไป ต่างกันกับจ้างในรูปแบบบริษัท คือค่าตอบแทนจะไม่เพิ่มและลดลงแล้วไม่ว่าอัตราค่าผลิตจะมากหรือน้อยกว่า 1 แสนบาท แต่ถ้าในรูปแบบบริษัท ถ้าบริหารงานดี ๆ ผู้จัดอาจได้ค่าตอบแทนมากกว่าลักษณะนี้หรือบางทีก็ขาดทุนก็มีเหมือนกัน ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นละครแนวประวัติศาสตร์หรือละครที่ลงทุนสูงมาก ๆ อย่างสมเด็จพระศรีสุริเยศ เป็นต้น (วรยุทธ พิชัยศรีทัต. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2536.)

...ผู้ผลิตงานให้ 2 สถานีก็ 2 รูปแบบเลย คือช่อง 5 นี้เราก็ซื้อเวลาสถานีแล้วผลิตงานป้อนไปเราขายเวลาเอง อันจากการตัดสินใจอะไรต่าง ๆ ก็ขึ้นอยู่กับบริษัทเราเอง แต่ถ้าเป็นช่อง 7 เราเป็นลักษณะรับจ้างผลิตมากกว่าคือจะรับนโยบายต่าง ๆ จากผู้บริหารสถานีมาดำเนินการร่วมกัน ในส่วนบริษัทก็จะรับผิดชอบด้านการผลิตเสียส่วนใหญ่ ด้านอื่น ๆ ก็จะเป็นส่วนของสถานีรับผิดชอบ (สุชีลา กล้วยจาก. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2537.)

...ช่อง 9 นี้รายการต่าง ๆ เขาจะขายเวลาให้แก่แต่ละบริษัทผลิตงานและขายโฆษณาเองจะขาดทุนกำไรเท่าไรอยู่ที่เราแล้วละ สถานีเขาก็รับของเขาไปเต็ม ๆ ก็เป็นหน้าที่ของเราว่าจะผลิตงานอย่างไรจึงจะสู้สถานีต่าง ๆ เขาได้มีโฆษณาลงให้ละครเยอะ ๆ (กอบสุข จารุจินดา. สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2537.)

จากการศึกษาพบว่าลักษณะการดำเนินงานละครโทรทัศน์ไทยเพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ นั้น สามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบคือ

1. สถานีโทรทัศน์เป็นผู้ดำเนินการผลิตเองโดยจ้างบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตละคร ได้แก่ ผู้กำกับ การแสดง ผู้เขียนบท ธุรกิจ ฯลฯ ลักษณะการดำเนินงานประเภทนี้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าตอบแทนนักแสดง ค่าของประกอบฉาก ค่าเช่าสถานที่ ฯลฯ สถานีจะเป็นผู้ออกให้ทั้งหมด ทั้งนี้ต้องผ่านการเห็นชอบและจะจ่ายให้ตามหลักฐานทางการเงินรายได้ของผู้ผลิตตามหน้าที่ต่าง ๆ ก็จะรับสุทธิเฉพาะค่าจ้างที่ตกลงกันเท่านั้นจึงแตกต่างจากลักษณะการดำเนินงานในรูปแบบของบริษัทที่ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เป็นการประมาณการ ซึ่งผู้จัดสามารถบริหารงานให้มีกำไรเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากค่าตอบแทนที่พึงจะได้อีกด้วย สำหรับแนวเรื่อง บทประพันธ์ส่วนใหญ่แล้วจะเป็น เรื่องแนวประวัติศาสตร์หรือละครที่ใช้ทุนในการผลิตค่อนข้างสูง เช่น

"สมเด็จพระศรีสุริเยศ" สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ว่าจ้างให้วรยุทธ พิชัยศรีทัต กำกับ การแสดง เป็นต้น

2. บริษัทผู้ผลิต หรือ ทีมผู้จัดละครดำเนินการร่วมกับฝ่ายผลิตรายการของสถานีหรือ ดำเนินการเองทั้งหมด โดยได้รับค่าจ้างผลิตละครไปบริหารเองเป็นตอน ๆ หลังจากผ่านขั้นตอน การเสนองบประมาณต่อสถานีแล้ว ผู้จัดจึงต้องรับผิดชอบงานทั้งหมด ดังนั้นรายได้ของทีมผู้จัดนั้น จะเกิดจากผลกำไรในการบริหารของผู้จัดเอง เช่น ผู้จัดละครบริษัทหนึ่งเสนองบประมาณการ ใช้จ่ายในการผลิตละคร 1 เรื่อง ค่าใช้จ่ายในส่วนต่าง ๆ ได้แก่ค่าเช่าสถานที่ถ่ายทำ ค่าตัวนักแสดง ค่าของประกอบฉาก ฯลฯ รวมแล้วประมาณตอนละ 1 แสนบาท เมื่อสถานีพิจารณา แล้วอนุมัติให้ดำเนินการได้นั้น ผู้จัดละครจะต้องนำเงินมาบริหารโดยที่มีกำไร และค่าตอบแทน สำหรับทีมผู้จัดด้วย

แม้ว่าการดำเนินงานลักษณะนี้มีอัตราเสี่ยงในระดับหนึ่งคือ ถ้าบริหารเงินและบริหาร งานไม่ดียังงบประมาณอาจจะไม่ลงตัวตามเสนอมิผลทำให้ได้กำไรน้อย หรือไม่ได้เลยไปจนถึงขาดทุน ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับลักษณะแรกแล้ว ลักษณะแรกจะได้ค่าตอบแทนแน่นอนกว่า อย่างไรก็ตามก็ เป็นลักษณะการดำเนินงานที่ได้รับความนิยมจากบริษัทผู้ผลิตจำนวนมากโดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ ไทยทีวีสี ช่อง 3 มีบริษัทผู้ผลิตถึง 17 บริษัทที่เข้าดำเนินการในส่วนทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ก็ได้แก่บริษัทกันตนาและบริษัทดาราวีดีโอ เป็นต้น

3. บริษัทผู้ผลิตเข้าเวลาจากสถานีโทรทัศน์ แล้วมาดำเนินการผลิตละครโทรทัศน์เพื่อ ออกอากาศซึ่งจะต้องทำหน้าที่หาโฆษณา หรือผู้สนับสนุนเอง รายได้ของผู้ผลิตจึงเกิดจากการขาย เวลาในการโฆษณาด้วย ฉะนั้น ลักษณะการดำเนินงานลักษณะนี้ผู้ผลิตจึงมีอำนาจในการตัดสินใจ ค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นแนวเรื่อง เรื่อง ผู้แสดง ผู้กำกับ เพราะการขาดทุนหรือกำไรนั้น ขึ้น อยู่กับตัวผู้ผลิตเอง แม้ว่าจะขายเวลาได้ไม่ครบก็ต้องจ่ายค่าเช่าเวลา ตามอัตราที่สถานีกำหนดไว้ สำหรับสถานีที่มีการดำเนินงานลักษณะนี้ได้แก่สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์ ไทยทีวีสี ช่อง 9 อสมท. เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานผลิตละครโทรทัศน์ของบริษัทผู้ผลิตที่ดำเนินการละคร

โทรทัศน์ให้กับสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ นั้นมีลักษณะคล้ายกับอุตสาหกรรมบันเทิง (Entertainment Industry) มีเป้าประสงค์ในการผลิตเพื่อธุรกิจการค้า (Commercial Business) และ ธุรกิจบริการ (Service Business) เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับของผู้ชมของสถานี และ เพื่อผลกำไรนั่นคือ การบริการความสนุกสนานความบันเทิงให้กับผู้ชมแต่ในขณะเดียวกันการดำเนินงานนั้นก็ต้องส่งผลกำไรกับผู้ผลิตด้วย ดังนั้นจึงเกิดบริษัทผู้ผลิตขึ้นมามากมายมาดำเนินงานทำให้เกิดสภาพการแข่งขันกันเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชม หรือส่งมาให้ได้มากที่สุด เนื่องจากสิ่งที่บริษัทผู้ผลิตดำเนินการตรงความต้องการแล้วก็จะเกิดผลทางธุรกิจที่ดีขึ้น ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับวิธีการ และ โอกาสที่เป็นปัจจัยในการทำให้ลักษณะดำเนินงานตามขั้นตอนของทั้งสองฝ่ายบรรลุวัตถุประสงค์

ขั้นตอนการผลิตละครโทรทัศน์

การผลิตละครโทรทัศน์เป็นงานศิลปะแขนงหนึ่ง ซึ่งต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ประยุกต์เข้าด้วยกัน ถึงแม้ว่าบริษัทผู้ผลิตของแต่ละสถานีนั้นจะมีลักษณะการดำเนินงานที่แตกต่างกันแต่ขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการผลิตก็มักจะยึดหลักเกณฑ์ของขั้นตอนนั้นตามความเห็นของผู้ผลิต ดังนี้

...ขั้นแรกก็ต้องคิดแนวเรื่องเสนอสถานีก่อนพออนุมัติเราก็เตรียมการผลิตไม่ว่าจะเป็นการเขียนบท หาสถานที่ เลือกดารารวมทั้งเตรียมทุกอย่างพร้อมก็ลงมือผลิตเลย ขั้นนี้เนี่ยเราก็ยกให้ผู้กำกับเลย เขาจะตัดสินใจ เกิดปัญหาต่าง ๆ ก็คอยแก้ไขเราจะถ่ายเจาะไปเป็นตอน ๆ ไป คือฉากเดียวกันผู้แสดงเหมือนกันหรือใกล้เคียงก็เลือกมาถ่ายก่อน แล้วค่อยไปตัดต่อเอาตอนถ่ายเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำเทปออกอากาศได้ (รัชบุ บุญชูดวง. สัมภาษณ์, 28 ธันวาคม 2536.)

...การทำงานของเราต้องวางแผนแล้ว และเตรียมการต่างกันเพราะเราทำละครบิ๊อน่าให้ 2 สถานีที่มีลักษณะการทำงานคนละแบบอย่างช่อง 5 ก็ต้องดูว่าช่องอื่นมีแนวเรื่องหรือรูปแบบอย่างไร เราก็วางแผนและเตรียมการออกมาดี ๆ ยิ่งช่อง 7 นี้ก็ต้องไม่ซ้ำเลย เพราะเป็นผลงานของบริษัทเราเหมือนกันการเลือกดาราก็เหมือนกันจะพยายามไม่ให้ซ้ำกัน

ต้องหาวิธีการ สําหรับช่อง 7 นั้นจะมีผู้บริหารให้บรรยายกับเราในขั้นตอนต่าง ๆ ถ้าช่อง 5 เราก็เติมที่ส่วนขั้นตอนอื่น ๆ เช่น การถ่ายทำหรือการฟังเสียงจากผู้ชมหลังออกอากาศอะไรเนี่ยก็จะเหมือน ๆ กัน (สุชีลา กัลย์จาฤก. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2537.)

...ก่อนถ่ายทำเราก็ต้องวางแผนก่อนว่าจะทำอะไร มีใครร่วมงานบ้าง ขึ้นต่อไปเราก็ซื้อบทประพันธ์ ขอคิวนักแสดง เตรียมกองถ่ายให้พร้อมทุกอย่างแล้วก็ลงมือผลิตเลย สิ่งที่ต้องคำนึงคือเวลาวันหนึ่งเราต้อง 10 กว่าฉากจะไม่เหมือนกับถ่ายทำหนัง ทีมงานเราส่วนใหญ่จะเป็นทีมหนังถ่ายกันที่ละคัท วันหนึ่งได้ไม่กี่ฉาก ถ่ายละครต้องได้วันละมาก ๆ ไม่ขึ้นก็ขาดทุนถ่ายทำเสร็จก็ส่งให้ กบว. ของสถานีตรวจเรียบร้อยทุกอย่างก็คอยตรวจดูว่าออกอากาศแล้วตรงใจผู้ชมอย่างไร ดูจากบริษัทที่เค้าวิจัยบ้าง แต่ส่วนใหญ่เวลาที่ไปต่างจังหวัดจะเข้าสังเกตเอามากกว่าว่าเค้าชอบดูอะไรลักษณะไหน (กอบสุข จารุจินดา. สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2537.)

จากการศึกษาพบว่า ขั้นตอนต่าง ๆ ในการผลิตละครโทรทัศน์ของแต่ละบริษัทผู้ผลิตและแต่ละสถานีนั้นมี 4 ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะมีความสำคัญที่เหมือนและแตกต่างกันตามลักษณะการดำเนินงานของสถานี ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Planning)
2. ขั้นเตรียมการ (Pre-Production)
3. ขั้นถ่ายทำ (Production)
4. ขั้นประเมินผล (Evaluation)

1. **ขั้นวางแผนงาน (Planning)** เป็นขั้นของการวางแผนงานก่อนที่จะผลิตรายการ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่จำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งประกอบด้วย

1.1 **คิดวางโครงการผลิตรายการละคร** เพื่อเสนอต่อสถานีโทรทัศน์และผู้อุปถัมภ์รายการ หรือนายทุนอื่น ๆ การคิดโครงการผลิตรายการ ละครนี้ได้แก่ แนวเรื่อง เรื่อง ความยาวต่อตอน ความยาวของเรื่องทั้งหมดจบในกี่ตอน ประเภทของละคร ระยะเวลาในการผลิต กลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ในอดีตยังต้องส่งเรื่องย่อเพื่อให้คณะกรรมการบริหารงานวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) พิจารณาด้วย

จากการศึกษาพบว่าในขั้นตอนการวางแผนงานของทีมงานผู้ผลิต จากแต่ละสถานีมักจะมีลักษณะขั้นตอนที่คล้ายกัน คือ เป็นขั้นตอนในการคิดแนวเรื่อง, หรือเลือกเรื่อง, กำหนดตัวผู้ร่วมงานและงบประมาณต่าง ๆ เพื่อผลิตเป็นละครโทรทัศน์แต่ละต่างกันในเรื่องของการขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่มาเป็นตัวกำหนดให้เป็นไปตามลักษณะการดำเนินงานของแต่ละทีมผู้ผลิต

ทีมงานผู้ผลิตของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 จะกล่าวถึง การวางแผนงานในการผลิตละครโทรทัศน์ว่าเป็นการเลือกเรื่องเสนอต่อผู้บริหารของสถานีเพื่ออนุมัติให้ดำเนินการขั้นตอนต่อไปก่อน ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเลือกจากเรื่องที่ประสบความสำเร็จมากจากสื่ออื่น ๆ เช่น หนังสือ ละครวิทยุ และภาพยนตร์ หรืออาจจะเลือกจากเรื่องที่เคยผลิตประสบความสำเร็จมาแล้วในอดีต ทั้งนี้จะต้องตรงต่อความต้องการของทุกฝ่าย คือทีมผู้จัดทำสถานีและผู้ชมด้วย

...การเลือกเรื่องที่สำคัญ การที่เราจะให้ละครนั้นตรงกับความต้องการของผู้ชม บางทีเราอาจเลือกมาจากเรื่องที่เรารู้จักมาก่อนไม่ว่าจะเคยอ่านมาก่อนหรือเคยชมภาพยนตร์มาก็ตามอย่างเรื่องไม่สิ้นไร้ไฟสวาทนี่ ก็เคยผลิตเป็นภาพยนตร์และก็ประสบความสำเร็จโดยเฉพาะผู้แสดงนำ (นาตยา แดงบุหงา) เขาแสดงไว้มากได้รับรางวัลแล้วเนื้อเรื่องก็น่าสนใจดีด้วย (อัจฉราวดี เภาเสถียร. สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2536)

...การวางแผนงานของพีก็จะต้องตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ชื่นชอบอ่านหนังสือ ฉะนั้นเรื่องที่พีเลือกมาทำก็ต้องอ่านแล้วชอบแล้วก็จะดูว่าทำให้อ่านสนุก อย่างไรบ้าง อย่างทำสิ้นสวาทที่ทำให้คนทำงานออฟฟิศดู ทำให้เห็นปัญหาครอบครัวที่มีเมียน้อย เมียหลวงขึ้น มันเกิดจากความเลินเล่อของสามีหรือที่พ่อกุญแจก็ทำให้คนอายุ 40 ปี ขึ้นไปดู คือต้องการย้อนยุค หรือแสดงความเป็นพีเรียดย้อน ย้อนรำลึกว่าครั้งหนึ่งการรำการร้องเคยมีอิทธิพลกับเขามากและกุญแจก็ทำมาหลายครั้งหลายหน ผู้ชมก็ชื่นชอบทุกครั้ง (วราวุธ มลิณฑจินดา. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2536)

ทีมผู้ผลิตละครโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 กล่าวถึงการวางแผนงานในการเลือกเรื่องจะนำมาผลิตเป็นละครโทรทัศน์นั้น เนื่องจากลักษณะการดำเนินงานของผู้ผลิตงานละครให้กับสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 นั้น เป็นลักษณะของการเช่าเวลาเพื่อผลิตละครไปออกอากาศเลยไม่ต้องผ่านการตัดสินใจจากสถานีในเรื่องของการกำหนดแนว, ประเภทของเรื่อง ดังนั้นการกำหนดเรื่องจึงมักจะเน้นด้านการตลาดมากกว่า เพราะจะต้องรับผิดชอบทั้ง

กระบวนการผลิต ไม่ใช่เพียงขั้นตอนการผลิต (Production) เท่านั้น แต่จะต้องวางแผน การตลาดตลอดจนประเมินผลรายการเองทั้งหมด ทีมผู้จัดละครของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 กล่าวถึงการเลือกเรื่องว่า

...อันดับแรกต้องดูจากผู้ชมก่อนว่า เขานิยมดูอะไรกัน แล้วเราจึงมาเลือกเรื่องให้ เข้ากับยุคนั้นสมัยนั้น บางคนถามว่า ทำไมไม่มีแต่หน้าเนาก็ต้องบอกว่าที่ผ่านมามีเรื่องไหนสร้างสรรค์ มาก ๆ ความนิยมจะน้อย ฉะนั้นเราก็มีทางเลือกว่าเราจะผสมน้ำคิงไป อาจจะสรุปตรงๆ ว่า ผลที่ได้รับตอบแทนเป็นอย่างไร ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว สมัยก่อนผู้จัดไม่มีก็เข้าเราก็ผลิตละครที่มี คติหรือสร้างสรรค์มาก ๆ ได้แต่สมัยนี้การแข่งขันสูงขึ้น เราจึงต้องดูตลาดเป็นหลักเพราะไม่ อย่างนั้นเราก็ไม่มีทุนจะมาผลิต (สุชีลา กัลย์จาฤก. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2537)

...การแข่งขันในการผลิตละครของแต่ละสถานีมีค่อนข้างสูง การที่เราจะให้ลูกค้า เจียดงบมาให้เราก็ต้องพิจารณาแล้วว่า โปรแกรมปลายปีนั้นต้องแข่งขันกับอะไรบ้าง เราารู้ว่า ช่อง 7 มีวันนี้ที่รอคอย ช่อง 3 มีน้ำตาหยดสุดท้าย มันอาจจะเป็นเรื่องที่ว้าทั้ง 2 เรื่อง ถ่าย ทำต่างประเทศมันก็ประจวบเหมาะกับช่วงปลายปีที่เราจะทำ โรแมนติก คอมเมดี้ (Romantic-Comedy) เพื่อผ่อนคลายบ้างเพราะเราเพิ่งจบแนวซีเรียสจากบัลลังก์เมฆไป เราก็เลยเลือกทำ ยามเมื่อลมพัดหวาน ที่ถ่ายทำจากหลายประเทศ เช่น อังกฤษ, ฝรั่งเศส, สวิตเซอร์แลนด์ ฯลฯ (ดวงกมล สิมเจริญ. สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2536)

ทีมผู้ผลิตของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ซึ่งมีอยู่เพียง 2 บริษัทคือ บริษัทดาราวีดิโอ และบริษัทกันตนา ลักษณะการดำเนินงานจะนำเอาเรื่องและนโยบายของทางสถานีไป เป็นข้อกำหนด ทั้งนี้ทางผู้บริหารของสถานีจะเลือกเรื่องแล้วมอบหมายให้บริษัทผู้ผลิตไปทำตาม แต่ความถนัดของบริษัทผู้ผลิตซึ่งจะทำหน้าที่เพียงด้านโปรดักชั่นอย่างเดียว ในขั้นการเลือกเรื่อง ของสถานีก็จะมีทีมอ่านของผู้บริหารแล้วก็ไปซื้อบทประพันธ์มาไว้ก่อนส่งให้บริษัทผู้ผลิต ซึ่งทั้งสอง บริษัทกล่าวถึงการเลือกเรื่องไว้ว่า

...ทางผู้บริหารช่อง 7 คือคุณสุรางค์ เปรมปรีดี จะมีบทบาทในการเลือกบท ประพันธ์ที่ให้เป็นละครโทรทัศน์ร่วมกับทางบริษัทเรา ซึ่งเป็นการปรึกษาและตัดสินใจร่วมกับคุณ ฟ้ารัช สังวรวิบุตร การรับจ้างทำละครให้ช่อง 7 ในเมื่อเขาเป็นนายจ้างของเรา เขาก็มีสิทธิ์ที่

จะกำหนดได้ว่าเราจะทำอะไร หรือเขาอยากได้อะไรอะไรที่ช่วยเหลือกันได้ ช่อง 7 ก็จะมาดูแล แต่เราก็มีอิสระในการทำงานของเราเต็มที่... (สยาม สังวริบุตร. สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2537)

...เป็นนโยบายของ ช่อง 7 ที่ว่าผู้บริหารจะเลือกเรื่องให้เรา เมื่อเลือกเรื่องได้แล้วเราก็จะไปคุยแนวคิดหลัก (Concept) ต่าง ๆ ว่าควรจะเป็นอย่างไร ซึ่งทางช่อง 7 เขาก็จะมีทีมอ่านเหมือนกัน เมื่อปรึกษากันแล้วตกลงใจจะทำก็ไปซื้อบทประพันธ์ แต่ว่าจะให้ดาราวิดีโอทำหรือกันตนาทำก็ว่ากันไป (สุชีลา กัลย์จาฤก. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2537)

สำหรับทีมงานผู้ผลิตของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อสมท. จะมีลักษณะการดำเนินงานเหมือนกับสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 คือการเช่าเวลามาผลิตละครโทรทัศน์ออกอากาศจึงมีอิสระในการเลือกค่อนข้างมาก ลักษณะการเลือกก็ต้องดูจากความนิยมของผู้ชมเป้าหมายและผู้อุปถัมภ์รายการ ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ให้กับทาง ช่อง 9 กล่าวถึงกระบวนการในการเลือกเรื่องว่า

...การเลือกเรื่องที่จะนำมาทำเป็นละครนั้น พี่จะให้ผู้กำกับเป็นคนเลือก อย่างคุณศักดิ์จะอ่านแล้วถ้าเข้าทำดีก็จะไปติดต่อซื้อลิขสิทธิ์มา ขั้นตอนการซื้อนั้นเราก็ต้องดูว่าคนเขียนเรื่องนั้นเป็นอย่างไร หมายถึงเลือกเฉพาะคนที่มีเครดิตก่อน อย่างคุณทมยันตี ถ้ามีเครดิตเราก็ต้องเชื่ออันฝีมือคือด้อยคาพูด ถ้าจะคุมตอนที่ทำละครให้ช่อง 9 พี่เลือกเจ้าจอม ซึ่งเป็นหนังสือเก่าอ่านมานานแล้ว สมัยที่ได้มาใหม่ ๆ มันไม่น่าจะทำเป็นละครเพราะตัวสดมันเยอะมากเกินไปคือถ้าตัวละครมากค่าแสดงมากมันจะขาดทุน แต่ปัจจุบันเปลี่ยนไปแล้วยิ่งมากยิ่งสนุกมันต้องแข่งขันกันละครทั่วไป ตัวเด่น ๆ จะมีไม่มากแต่เจ้าจอมตัวเด่น ๆ มีมากเราก็เลือกมาทำเพื่อการตลาดด้วย การแข่งขันด้วย เอเจซีเค้าก็จะดูว่าเค้าลงทุนแล้วคุ้มเพราะก็เลือกนักแสดงให้เข้ากับเรื่องให้เข้ากับสถานการณ์ด้วย (กอบสุข จารุจินดา. สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2537)

ลักษณะการเลือกเรื่องของแต่ละทีมผู้ผลิตและสถานีนั้นจะเลือกตามความสามารถหรือความชำนาญของผู้ผลิตหรือเป็นเรื่องที่ผู้ผลิตนั้นชื่นชอบก่อนถึงแม้ว่าอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกของแต่ละทีมงานนั้นจะแตกต่างกันตามบทบาทหรือลักษณะดำเนินงานของสถานีแต่หลักในการ

พิจารณา^๕นั้นจะเห็นว่าขึ้นอยู่กับ (1) นโยบายของสถานี (2) การตลาด (3) สภาพการแข่งขัน และ (4) ช่วงเวลาเป็นปัจจัยสำคัญตามลำดับ

เมื่อทีมผู้ผลิตได้เรื่องสำหรับผลิตเป็นละครโทรทัศน์แล้วจะต้องนำเรื่องย่อเสนอต่อ คณะกรรมการบริหารงานวิทยุและโทรทัศน์ (กบว.) เพื่อพิจารณาก่อน เพื่อพิจารณาแล้วจะมีผลการพิจารณาส่งมายังสถานีเพื่อดำเนินงานขั้นตอนต่อไป (ดังตัวอย่าง) แม้ปัจจุบัน กบว. จะยกเลิกไปแล้วก็จะมีกรรมการของสถานีคอยตรวจซึ่งส่วนใหญ่อะไรก็จะติงมาตามหลักเกณฑ์เดิม ๆ ของ กบว. ที่เคยปฏิบัติมา

... เมื่อเราเลือกเรื่องได้เรียบร้อยแล้วก็ต้องส่งเรื่อง เพื่อให้สถานีและกบว. พิจารณา ถ้าเป็นสถานีก็จะบอกว่าเรื่องนี้ทำไม่ได้หรือยังไม่สมควรทำ แต่ถ้าเป็นการพิจารณาของ กบว. แล้วจะบอกแนวทางการปฏิบัติกว้าง ๆ ไว้ด้วยเช่น ให้ระวังภาพที่ไม่เหมาะสมหรือไม่สื่อความหมายให้เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของชาติหรือถ้าเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างพม่าซึ่งละครประวัติศาสตร์ของเรามักจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเสมอ ๆ ก็ให้หลีกเลี่ยงส่วนที่จะทำที่สัมพันธ์ภาพของทั้งสองต้องกระทบกระเทือน (วรายุทธ พิชัยศรัทธ. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2536.)

ลักษณะการนำเสนอเรื่องย่อ เรื่องสมเด็จพระสุริโยทัย

พระองค์ทรงเป็นทั้งแม่บ้านและแม่เมือง
ทรงเผชิญเหตุร้ายและภัยพาล ด้วยพระ
สติอันมั่นคง ยามเมื่อทรงมีพระชนม์ ก็
ยังความร่มเย็นแก่แผ่นดิน ยามเมื่อสิ้น
ก็ยังมีแผ่นดินนั้นอยู่รอด พระจริยวัตร
และวีรกรรมอันกล้าหาญของพระองค์ใน
ละครเรื่องนี้ จะเป็นแบบอย่าง แก่สตรี
ทั้งหลายในทุกยุคทุกสมัย

.....

เรื่องย่อ

เมื่อพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ กษัตริย์แห่งตองอู ทำสงครามแผ่อำนาจเขต ได้ยึดครองเมืองหงสาวดีแล้ว ก็คิดจะขยายอำนาจปกครองไปให้เหนือชาวมอญทั้งแผ่นดิน หลังจากที่ได้เมืองเมษะตะมะ จึงได้ยกกองทัพมาตีเมืองเชียงกราน ซึ่งเป็นเมืองมอญ ขึ้นอยู่กับไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี

ครั้นปีจอ พุทธศักราช 2081 สมเด็จพระไชยราชาธิราช กษัตริย์ไทยผู้ครองกรุงศรีอยุธยา ได้เสด็จยกกองทัพหลวงและทหารอาสาชาวปอร์ตูกีส ไปตีกองทัพพม่าแตกพ่ายไปจากเชียงกราน นับเป็นสงครามครั้งแรกระหว่างไทยกับพม่าในประวัติศาสตร์

ผลการรบครั้งนั้น ทำให้พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ ได้รู้ว่า ช้ามเขตคั้นของทิวเขาบรรทัดไปทางตะวันออก ยังมีดินแดนอิสระอันอุดมสมบูรณ์ครองความยิ่งใหญ่อยู่ จึงคิดจะยกทัพไปตีกรุงศรีอยุธยา เพื่อเสริมสร้างบารมีของตนให้เลื่องลือ หวังได้ชื่อ "พระเจ้าชนะสิบทิศ" แต่ครั้งนั้นบุเรงนอง แม่ทัพผู้เป็นพระญาติ ได้ทัดทานไว้ด้วยเหตุผลทางยุทธศาสตร์ พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้หรือพระเจ้าหงสาวดี จึงจำต้องระงับการแผ่อำนาจจักรเข้าไทยไว้ก่อน

ทางด้านเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของไทย เมื่อเห็นว่าพม่ามีอำนาจเข้มแข็งมั่นคงก็เอาใจออกห่างไทย หันไปขอสวามิภักดิ์ต่อพระเจ้าหงสาวดี พระไชยราชาจึงหวั่นวิตกานับดูหาหนี่เพราะเกรงพม่าจะได้เชียงใหม่ไว้เป็นฐานทัพ ในการทำสงครามกับไทยในภายหน้า

ในที่ประชุมเหล่าอำมาตย์และเสนาบดีแห่งศรีอยุธยา พระไชยราชามีพระอนุชาต่างพระชนนีอยู่องค์หนึ่ง นามว่า พระเจียรราชา ซึ่งได้ถวายคำปรึกษาราชการอย่างฉลาดรอบคอบ กราบทูลว่าไทยควรสร้างความคร้ามเกรงแก่เชียงใหม่ไว้ เพื่อความมั่นคงแก่แผ่นดินเป็นเหตุให้พระไชยราชาต้องจัดทัพหลวงมุ่งขึ้นเชียงใหม่ด้วยพระองค์เอง และทรงไว้วางพระทัยให้พระเจียรราชาดูแลราชการงานเมืองแทนพระองค์ ยังความไม่พอใจแก่พระนางศรีสุดาจันทร์ พระสนมเอก และเหล่าเสนาอำมาตย์อีกหลายคน

เมื่อพระไชยราชาตีได้เชียงใหม่ไว้ดั้งเดิมแล้ว ก็ประชวรขณะเสด็จกลับและสวรรคตเมื่อปีพุทธศักราช 2089 พระแก้วฟ้า ราชธอรสที่ได้รับความนิยมยิ่งทรงพระเยาว์ พระชันษาเพียง 11 ปี พระเจียรราชาจึงได้รับหน้าที่เป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ส่วนพระนางศรีสุดาจันทร์

พระราชมารดาพระแก้วฟ้า เป็นผู้สำเร็จราชการฝ่ายใน

พระเพ็ชรราชา มีพระชายาคือพระสุริโยทัย และมีพระโอรส 2 พระองค์คือ พระรามศวร และพระมหินทร์ กับธิดา 1 องค์ คือ พระสวัสดี และพระบรมดิถก นับเป็นพระราชวงศ์สุวรรณภูมิของพระไชยราชาที่ยังคงเหลืออยู่ และมีความจงรักภักดีต่อพระแก้วฟ้าอย่างมั่นคง

ผิดกับพระนางศรีสุตาจันทร์ ที่หันเข้าหาความซัน ลักลอบเป็นรู้กับพันบุตรศรีเทพ พนักงานเฝ้าหอพระ จนพระนางมีครรภ์ขึ้น เกรงจะปิดความไม่มิด จึงตั้งผู้ขึ้นเป็นขุนอินราช และยุแยกเสนาข้าราชการออกเป็นฝักเป็นฝ่าย คอยใส่ร้ายป้ายสีแก่พระเพ็ชรราชา หาทางรวบอำนาจราชการแผ่นดินมาไว้เสียเอง

พระเพ็ชรราชาไม่ต้องการให้เกิดความแตกแยกภายใน และทรงเกรงจะเสื่อมพระเกียรติพระแก้วฟ้า ทั้งยังเกรงจะเกิดอันตรายมาถึงครอบครัว จึงออกผนวชเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา ทั้ง ๆ ที่ขุนพิเรนทรเทพ เชื่อพระวงศ์ราชวงศ์พระร่วงเดิม ซึ่งเป็นคนรักของพระสวัสดี พุศักต์ค้ำนเกรงจะเกิดเภทภัยใหญ่โต

ขุนอินราชนั้น เมื่อได้รับการแต่งตั้ง จากพระนางศรีสุตาจันทร์ เป็นขุนวรวงศาธิราช ออกว่าราชการแทนพระเพ็ชรราชา ก็กำเริบเลิปลานจะเอาราชสมบัติ ปลงพระชนม์พระแก้วฟ้า และสถาปนาตนเองขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ตั้งน้องชายเป็นอุปราช แล้วนำพรรคพวกนักเลงของตนเข้าดำรงตำแหน่งใหญ่ ใช้กำลังข่มเหงคนทั่วไป จนบ้านเมืองตกอยู่ในทุรยุคทุกข์เข็ญ

ครอบครัวแห่งพระราชวงศ์เดิมซึ่งมีแต่พระสุริโยทัยเป็นหลักนำคำจูน ตกเป็นเป้าแห่งการมุ่งร้ายหมายขวิดจากเหล่าอันธพาลผู้ทรงศักดิ์อยู่แทนทุกวัน หากแต่ด้วยพระสติอันมั่นคงกล้าแกร่ง พระสุริโยทัยก็ทรงสามารถปกป้องครอบครัวให้พ้นจากภัยพาลได้ทุกครั้งอย่างสมพระเกียรติแห่งราชনারี

จะมีแต่ขุนพิเรนทรเทพเท่านั้นที่ทนไม่ไหว จึงชักชวนเพื่อนคู่ใจ คือ ขุนอินทรเทพ หลวงศรียศ และหมื่นราชเสนาหา ร่วมกันตบสู้ปราบกบฏแผ่นดิน ประหารชีวิตขุนวรวงศาและพระนางศรีสุตาจันทร์ เสียบประจานได้สำเร็จ แล้วเชิญพระเพ็ชรราชาลาผนวชขึ้นเสวยราชย์เป็นสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ นับแต่บัดนั้น

ครั้งนี้ ปีพุทธศักราช 2090 สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ทรงสถาปนาขุนพิเรนทรเทพ

เป็นพระมหาธรรมราชา ครองเมืองพิษณุโลก และพระราชทานพระสวัสดิ์ราชธิดาเป็นมเหสี เปลี่ยนพระนามเป็น พระวิสุทธิกษัตริ์

ฝ่ายพระเจ้าหงสาวดี ได้ทราบข่าวการจลาจลในกรุงศรีอยุธยา ก็เห็นช่องทางจะพิชิตไทยไว้ในเงี้ยวเมื่อ ฉะนั้น ในปีพุทธศักราช 2091 จึงยกทัพใหญ่เข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ ด้วยรีพลอันมหาศาล พวกหัวเมืองไทยที่รักษาด่านเห็นเหลือกำลังจะต่อสู้ ต่างหนีเอาตัวรอด บดอโยให้กองทัพพม่าบุกเข้ามาจนผ่านกาญจนบุรี สุพรรณบุรี เข้าถึงชานพระนคร

สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เสด็จยกกองทัพหลวงออกต่อต้าน พระอัครมเหสีสุริยทัย แต่งพระองค์เป็นชายอย่างพระมหาอุปราช ตามเสด็จไปพร้อมด้วยพระราเมศวร พระมหินทร และพระบรมไตรราชธิดา กองทัพไทยปะทะกองทัพพระเจ้าแปรซึ่งเป็นทัพหน้าของพระเจ้าหงสาวดี ไพรพลทั้งสองฝ่ายรบพุ่งกันอย่างสุดกำลัง แม้ทัพต่างจับพลเข้าชนช้างกันตามแบบการยุทธในสมัยนั้น ช้างสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเสียที แล่นหนีช้างเข้าศึก พระเจ้าแปรจับช้างไล่พระสุริยทัยทรงจับช้างเข้าขวาง พระเจ้าแปรพันพระสุริยทัยด้วยสำคัญว่าเป็นชายสิ้นพระชนม์รบลงกับคอช้าง การศึกวันนั้นชะงักงันในฉับพลัน ด้วยเหตุการณ์อันไม่ทันคาดคิด

สมเด็จพระสุริยทัย ทรงสละพระชนม์ช่วยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิครั้งนั้น เท่ากับทรงช่วยรักษาแผ่นดินไทยไว้ได้ แผ่นดินไทยยังคงมีพระมหากษัตริ์ที่ทรงพระปรีชาสามารถในการรักษาพระนครต่อไป สมเด็จพระมหาจักรพรรดิทรงสั่งสร้างป้อมค่ายกำแพงพระนครตามแบบตะวันตกเป็นครั้งแรก จนฝ่ายพม่าไม่อาจโจมตีเอาชนะได้

ขณะที่กองทัพจากพิษณุโลกกำลังยกลงมา พระเจ้าหงสาวดีจึงคิดลอบถอนทัพหนี แต่ละกลับทางเดิมก็ไม่ได้ เพราะตลอดเส้นทางขามา ได้ปล้นผลาญเสบียงย่อยยับหมดสิ้นแล้ว ฝ่ายบุเรงนองจึงแนะนำว่า หนทางหนีมีทางเดียวคือ ตีฝ่าทัพพิษณุโลกขึ้นไปออกทางด้านแม่ละเมา เอาเมืองที่มีเสบียงสมบูรณ์ไว้เป็นเส้นทางหนี

เมื่อพม่าถอนทัพมุ่งสู่เมืองกำแพงเพชร พระราเมศวรได้อาสายกทัพออกตามไล่ตีแต่ชั้นเชิงการรบของราชโอรสพระองค์นั้น เมื่อเทียบกับบุเรงนอง ยังเป็นรองมากมายนัก บุเรงนองได้ใช้กลยุทธ์จับพระราเมศวรไว้เป็นเชลย ในขณะที่กองทัพพระเจ้าหงสเวดிகำลังปะทะกับกองทัพพระมหาธรรมราชา

มีบันทึกไว้ว่า ฝ่ายไทยได้ล่าฟันพม่าล้มตายเป็นจำนวนมาก แต่จวนเจียนที่ทัพพม่าจะ

ย่อยยับ บูเรงนองก็แก้สถานการณ์ได้ ด้วยการส่งสาส์นมาให้ไทย ใต้ชีวิตราชโอรสด้วยการ
ประกาศไมตรี เป็นบ้านพี่เมืองน้องกับพม่า สรุปรว่า สงครามไม่มีครแพ้ใครชนะ

พระเจ้าหงสาวดีตะเบ็งชเวตี้ ด้วยทรงรู้แก่ใจว่าไม่อาจรบชนะไทยได้ เมื่อถอยทัพ
กลับไปถึงเมืองหงสาวดี ก็เกิดวิกลจริตติดสุราเมามาย ถูกกบฏมอญจับปลงพระชนม์บ้านเมือง
เป็นจราชลอยู่กระทั่งบูเรงนองปราบกบฏราบคาบ ได้ขึ้นครองราชย์ กลับมาตีไทยได้เป็นเมือง
จีน เมื่อปีพุทธศักราช 2106 ได้สมญานามเป็น "พระเจ้าชนะสิบทิศ" นับแต่บัดนั้น

พระเจ้าหงสาวดีตะเบ็งชเวตี้ ด้วยทรงรู้แก่ใจว่า ไม่อาจรบชนะไทยได้ เมื่อถอยทัพ
กลับไปถึงเมืองหงสาวดี ก็เกิดวิกลจริตติดสุราเมามาย ถูกกบฏมอญจับปลงพระชนม์บ้านเมือง
เป็นจราชลอยู่กระทั่งบูเรงนองปราบกบฏราบคาบ ได้ขึ้นครองราชย์ กลับมาตีไทยได้เป็นเมือง
จีน เมื่อปีพุทธศักราช 2106 ได้สมญานามเป็น "พระเจ้าชนะสิบทิศ" นับแต่บัดนั้น

พระศพสมเด็จพระสุริโยทัย ได้อัญเชิญไปประดิษฐานไว้ที่สวนหลวง สมเด็จพระมหา
จักรพรรดิพระราชทานเพลิงศพ แล้วสร้างพระอารามขึ้นตรงพระเมรุ มีเจดีย์ใหญ่ปรากฏอยู่
จนทุกวันนี้ ที่เรียกกันว่า "วันสวนหลวงสบสวรรค์"

ส่วนพระมหากษัตริย์ และ พระวิสุทธิกษัตริย์ ธิดาพระสุริโยทัย มีราชโอรส
คือ "สมเด็จพระนเรศวร" พระมหाराษฎ์ทรงกู้เอกราชของชาติไทยคืนมาได้สำเร็จเมื่อปี
พุทธศักราช 2127 นั้นเอง

.....

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

- 1) พระนาม "สมเด็จพระสุริโยทัย" เป็นพระนามแท้ ๆ ของพระองค์ท่านในสมัย
นั้น คำว่า "ศรีสุริโยทัย" เป็นคำที่เติมให้ในภายหลังเพื่อเฉลิมพระเกียรติ ใน
ละครจึงไม่ใช้คำว่า "ศรี" นำหน้าในการกล่าวขานพระนามตามสมัยนั้น
- 2) ชื่อเรื่อง "สมเด็จพระสุริโยทัย" บ่งถึงความเป็นละครประวัติศาสตร์อยู่ในตัวเอง
ครบถ้วน ผู้ที่ได้ยินได้ฟัง จะบอกตนเองได้ว่า ถ้าดูจะได้รู้เรื่องราวของพระองค์
ท่านมากขึ้น เป็นการหวังสารประโยชน์มากกว่าความสนุก การใช้ชื่ออื่น อาจจะ

ฟังแล้วเป็นนิยายมากกว่าประวัติศาสตร์ เป็นการมุ่งเสนอความสนุกจนทำลายความเชื่อถือ

- 3) ละคร "สมเด็จพระสุริโยทัย" ดำเนินเรื่องตามข้อความที่ปรากฏในหนังสือ "พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา" ของกรมศิลปากรหนังสือ "ไทยรบพม่าของสมเด็จพระยอดิศรราชานุภาพ และแทรกเหตุการณ์ตามที่ปรากฏในหนังสือ "พงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐฯ" เน้นให้เห็นถึงพระลักษณะ พระจริยวัตร และพระทัยอันงดงามของพระองค์ท่าน ทั้งในขณะที่ยังไม่ครองราชย์และระหว่างครองราชย์ และระหว่างครองราชย์ โดยเปรียบเทียบกับบุคคลแวดล้อม ตามเหตุการณ์ในสมัยนั้น ๆ
- 4) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเทิดพระเกียรติ และวีรกรรมของพระองค์ท่านให้คนในยุคนั้นได้ระลึกถึงและจดจำยิ่งขึ้น ทั้งยังเพิ่มพูนความรู้ทางประวัติศาสตร์ไทยให้กว้างขวางทั้งเหตุการณ์ความเป็นมาก่อนหน้า และเหตุการณ์อันสืบเนื่องจากพระวีรกรรมนั้น
- 5) ไม่ลบหลู่พระมหากษัตริย์พระองค์ใด หรือชนชาติใด ผู้เป็นเชื้อพระวงศ์ทุกองค์ในเรื่องนี้ล้วนเป็นคนดี ล้วนมีเจตนาดีต่อแผ่นดิน แม้กษัตริย์พม่าที่ปรากฏในละคร ก็ทรงไว้ซึ่งพระเกียรติยศและความสมเหตุสมผลทุกประการส่วนตัวร้ายเช่น พระนางศรีสุตาจันทร์ และ ขุนวรวงศา เป็นเพียงสามัญชนที่กำเริบเลิบบ้านและคิดการร้ายหวังได้แผ่นดินด้วยความชั่วมิได้เป็นเชื้อพระวงศ์ แม้ประวัติศาสตร์ไทยก็ไม่เคยนับว่าขุนวรวงศาเป็นกษัตริย์ของไทย
- 6) ผู้ดำเนินงานสร้างละครเรื่องนี้ คือทีมงานเดียวกันที่สร้างละคร "สมเด็จพระนเรศวรมหาราช" และ "สงครามเก้าทัพ" มาแล้ว ย่อมมีประสบการณ์ และรู้หนทางพัฒนาผลงานไปสู่ความดีงาม ผู้ดูแลประโยชน์ และผู้ความเหมาะสมยิ่งจึ้นกว่าเดิม

วรยุทธ พิชัยศรัทธ

28 มีนาคม 33

หนังสือแจ้งผลการพิจารณาเค้าโครงเรื่องย่อละคร-ภาพยนตร์ทางวิทยุโทรทัศน์

ที่ นร.(กบว.)๑๖๐๕/ภ.๓/๕๕๕

กรมประชาสัมพันธ์
ถนนราชดำเนินกลาง
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

วันที่ ๒๔ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๓

เรื่อง ผลการพิจารณาเค้าโครงเรื่องย่อละครเรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย.....

เรียน หัวหน้าฝ่ายผลิตรายการ สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓

อ้างถึง หนังสือสถานีที่ กก:๑๑๒/๒๕๓๓ วันที่ ๑๑ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๓

ตามหนังสือที่อ้างถึงสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ ได้ส่งเค้าโครงเรื่องย่อของละครเรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย..... จำนวน..... ตอน ไปให้คณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ทางวิทยุโทรทัศน์ตรวจพิจารณาก่อนที่สถานีจะนำไปสร้างเผยแพร่ออกอากาศนั้น

กองงาน กบว. โดยได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ฯ ได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นดังนี้

อนุญาตให้นำไปสร้างเผยแพร่ออกอากาศได้

อนุญาตโดยมีเงื่อนไขคือ (๑) ให้หลีกเลี่ยงรายละเอียดเกี่ยวกับพระนางศรีสุภา

จันทร์ เป็นชู้กับขุนวรวงศา. โดยให้ผู้ชมทราบเพียงกรวมอกเฉาเท่านั้น. (๒) ขอให้คำเนื่อเรื่องให้ตรงตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทย. (๓) ให้ระมัดระวังอย่าให้เห็นเป็นการกระทบกระเทือนถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าซึ่งในปัจจุบันมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

ไม่อนุญาต (เหตุผล).....

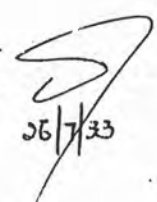
จึงเรียนมาเพื่อทราบ.

ขอแสดงความนับถือ

ลงชื่อ.....
(นายวีรพล กวางสูงเนิน)

ผู้อำนวยการกองงาน

คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

๖๕/๗/๓๓

1.2 กำหนดตัวผู้ร่วมงาน การวางตัวผู้ร่วมงานให้เหมาะสมกับรายการที่จะผลิตเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เขียนบท ผู้กำกับการแสดง และผู้กำกับรายการ เนื่องจากในทางปฏิบัตินั้น ความรู้ความสามารถของแต่ละคนมีความถนัดในเรื่องที่จะทำการผลิตแตกต่างกัน เช่นการเขียนบท หรือผู้กำกับบางคนจะถนัดเรื่องชีวิตหนัก เรื่องอิงประวัติศาสตร์หรือเรื่องวัยรุ่น สนุกสนาน

...การกำหนดตัวผู้ร่วมงานเราจะดูจากผลงานที่ผ่านมาที่ทำแล้วราบรื่นดีหรือพยายามหาคนใหม่ ๆ มาทำเพื่อไม่ให้แนวคิดหรือการสร้างสรรค์เป็นแนวเดิม ๆ ผมคิดว่าแต่ละคนเค้าจะมีมุมมองที่แตกต่างกันออกไป อย่างถ้าละครอิงประวัติศาสตร์ต้องคูนักแสดงทีละเป็นร้อยาน ปรดักชั้นหรือการผูกเรื่องสร้างเรื่องคุณวรยุทธ พิชัยศรทัต เขาชำนาญโดยมากถ้าสถานีจะทำละครเรื่องแนวนี้ก็จะมอบหมายให้เขาดำเนินการอย่างละครแนวผี ๆ คุณกาจเกษม เวศบุตร เขาก็จะมีมุมมองในการกำหนดภาพต่าง ๆ แปรจากคนอื่น ซึ่งเขาทำแล้วก็ค่อนข้างประสบความสำเร็จ ส่วนคนใหม่ ๆ ที่มีลักษณะแนวคิดที่ไปได้เราก็สนับสนุนไว้ใจให้ลองทำดู อย่างฉัตรชัย าทักกับคัมภีร์สัญญาณี ปัญหาที่เกิดขึ้นก็ค่อนข้างเยอะเพราะเขาเป็นนักแสดง เรื่องคิดเรื่องอะไรมัน เป็นข้อจำกัด แต่ถ้าดูเรื่องผลงานที่ออกมาก็โอเค สื่อมวลชนหรือผู้ชมหลายคน ก็ชื่นชอบกับสิ่งที่เกิดขึ้นค่อนข้างมาก (สมรักษ์ ณรงค์วิชัย. สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2536.)

สำหรับทีมผู้ผลิตของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ก็จะมีลักษณะคล้าย ๆ กันคือ เลือกตามความรู้ความสามารถคุณดวงกมล ลีเมเจริญ หัวหน้าฝ่ายผลิตรายการบริษัทเอ็กแซ็กท์ กล่าวไว้ว่า

...การหาคนเขียนบท ผู้กำกับหรืออาจจะถึงนักแสดงด้วย ทุกคนต้องมีพื้นฐาน และแบคกราว (Background) ด้านการทำงานเฉพาะด้านจริง ๆ บุคคลด้านอื่น ๆ จะต้องจบวิทยุ โทรทัศน์ วารสารศาสตร์ การละครคือการเลือกบุคคลที่มีความรู้เฉพาะด้านมานี้ เท่ากับมีพื้นฐานมาขั้นหนึ่งเมื่อทำงานกับเราจริง ๆ ก็จะปรับได้กับการทำงานไม่ชู้ย ไม่นิดหน่อยปล่อยผ่านเพราะเขาจะเข้าใจขั้นตอนและกระบวนการทั้งหมดดี (ดวงกมล ลีเมเจริญ. สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม)

สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 นั้นก็มีลักษณะและวิธีการไม่แตกต่างกันคือ ทั้งบริษัทกันตนาและบริษัทคาราวีดีโอ เมื่อได้รับนโยบายจากผู้บริหารของสถานีแล้ว แต่ละบริษัทก็จะมีทีมงานที่รองรับตามความสามารถ และความชำนาญซึ่งแม้แต่ผู้บริหารของ ช่อง 7 เองก็ตามก็จะดูตามความถนัดของบริษัทด้วยเช่นกัน

...ถ้าทางด้านโปรดักชั่น (Production) การกำหนดตัวบุคคลที่จะเป็นคู่กากับเรา จะดูเหมือนกันอย่างน้องต๊ะ (คุณนิรติศัย กัลย์จาฤก) ถนัดบู๊ประเภทเอฟเฟค (effect) อะไรเยอะ ๆ อย่างนี้ละ ก็จะเป็นไปว่า คู่กากับก็ต้องเป็นเขา ถ้าเป็นละครชีวิตเส้าสะเทือนใจหรือประเภทต้องเสียงต่อการเซ็นเซอร์ (Censor) ก็ต้องเป็นคุณอตุลย์ บุญบุตร อย่างเรื่องขมื่นกับปูน, สีวิกา, แม่เปี้ย เขาจะมีวิธีการนำเสนอของเขา ส่วนทีมเขียนบทที่หลัก ๆ ก็จะมี 2-3 คน ช่วงระยะเวลาที่สำคัญ ถ้าเราได้รับนโยบายของสถานีมาแล้วก็จะส่งให้ผู้เขียนบท ถ้าคนไหนติดต้องเขียนเรื่องอื่นอยู่เราก็เปลี่ยนแต่ทุกครั้งคุณแม (คุณสมสุข กัลย์จาฤก) จะเป็นคนตรวจก่อนทุกครั้งถ้ามีอะไรต้องแก้ไขก็จะทำเลย เราจะเป็นผู้ตัดสินใจเองค่อนข้างมาก เพราะถือว่าอยู่ในขั้นโปรดักชั่นซึ่งสถานีจะยกให้เราเป็นผู้ตัดสินใจ (สุชีลา กัลย์จาฤก. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2537)

ส่วนทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อสมท. ข้อจำกัดค่อนข้างจะมากคือรายการละครโทรทัศน์ของช่อง 9 แม้จะเคยบูมอย่างมากมาในสมัยเริ่มต้น (ช่อง 4 บางขุนพรหม) แต่ยุคสมัยเปลี่ยนไป ผู้ชมให้ความสนใจกับสถานีอื่น ๆ มากกว่า ซึ่งปัจจุบันก็กลับสร้างความนิยมได้มากขึ้นตามลำดับผู้ผลิตจึงทำให้เห็นว่าทุกจุดไม่ว่าจะเป็นการเลือกเรื่อง บุคลากร หรือโปรดักชั่นก็จะต้องมีความชำนาญและเป็นที่รู้จักค่อนข้างมาก

...การกำหนดตัวทีมงานตรงที่พื้ที่นั่น พื้ที่ทำงานและละคร เราก็จะเลือกคนที่เคยทำงานร่วมกันมาก่อนเขาก็จะเป็นคนที่เคยทำหน้าที่มาก่อน ส่วนคนที่เขียนบทก็ต้องมีความชำนาญอย่างที่เราขออภัยก็ให้คุณสุภา เทวกุลเขียน และเจ้าจอมก็ให้คุณเน้นทนา วิรัชเขียนเราต้องเลือกคนที่ฝีมือเป็นที่ยอมรับกับเรา (กอบสุข จารุจินดา. สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2537)

จากการศึกษาพบว่า การคัดเลือก ผู้ร่วมงานนั้น หลักเกณฑ์ก็คือต้องเป็นบุคคลที่มี

ความสามารถและชำนาญการซึ่งความถนัดและแง่มุมในการผลิตงานออกมานั้นจะแตกต่างกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นไปขั้นตอนนี้ก็คือ บุคลากรที่จะรองรับงานด้านนี้มีค่อนข้างน้อยประกอบกับปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ, เงินทุน, เวลา, การแข่งขันทางการตลาดนั้นก็เป็นที่ทำให้กระบวนการในการผลิตละครในขั้นตอนนี้ประสบความสำเร็จหรือประสบความล้มเหลวได้ด้วยเหมือนกัน

1.3 กำหนดงบประมาณค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตละครโทรทัศน์ โดยมากผู้ผลิตละครคิดเฉลี่ยต่อความยาวละคร 1 ตอนที่ออกอากาศ ซึ่งละครแต่ละเรื่อง แต่ละสถานีนั้น ก็กำหนดความยาวแตกต่างกัน คือ 30 นาที 60 นาที และ 90 นาที สำหรับปัจจุบันผู้บริหารรายการแต่ละสถานีจะเน้นบทบาทความสำคัญของละครโทรทัศน์โดยการเพิ่มเวลาละครหลังข่าวจากเดิมละคร 1 เรื่องจะเสนอ 60 นาที เพิ่มเป็น 90 นาที ตั้งแต่ 1 มกราคม 2536 มีเพียงสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ที่ยังคงความยาว 60 นาที อยู่โดยวิธีเพิ่มเรื่องในการออกอากาศสำหรับ 30 นาที แทนอย่างไรก็ตาม การกำหนดค่าใช้จ่ายก็ยังกำหนดให้ผลิตละครที่ 60 นาที ทุกเรื่องก่อนเมื่อผลิตส่งทางสถานีแล้วก็อยู่ในดุลยพินิจว่าจะออกอากาศช่วง 60 นาที หรือช่วง 30 นาที เป็นไปเพื่อความเหมาะสม ซึ่งรวมเวลาแล้วละครหลังข่าวของช่อง 3 ก็เท่ากับ 90 นาที เหมือนกัน แต่การกำหนดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพราะสถานีอื่นเสนอเพียงเรื่องเดียวเท่ากับ 90 นาทีเลย สำหรับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ นั้น คิดเฉลี่ยจากจำนวนตอนที่นำเสนอออกอากาศ ซึ่งต้องอยู่ในอัตราที่พอเหมาะกับกาไรที่จะเกิดขึ้น และความต้องการของผู้สนับสนุนทางการเงินด้วย ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องจ่ายนั้น ได้แก่

- ค่าเรื่อง ค่าบทประพันธ์ ค่าราคาค่าลิขสิทธิ์บทประพันธ์นี้ จะขึ้นอยู่กับชื่อเสียงของนักประพันธ์แต่ละท่าน และบางครั้งจะขึ้นอยู่กับความยาวของเรื่องนั้น และความยาวของจำนวนตอนของละคร คือ ถ้ามีจำนวนมากตอนราคาก็แพงขึ้นตามลำดับ ปัจจุบันจะอยู่ในอัตราประมาณเรื่องละ 60,000 - 150,000 บาท (ปี 2536)

- ค่าบทโทรทัศน์ จะคิดต่อ 1 ตอนที่กำหนดไว้ ซึ่งราคาจะต่างกันตามความยาวของละคร เช่น 30 นาที 2,500 บาท 60 นาที 5,000 บาท 90 นาที 7,500 บาท ปัจจุบันอยู่ในอัตรา 5,000 - 10,000 บาท สำหรับละครยาว 60 นาที (ปี 2536) นอกจากนี้

บางครั้งก็ขึ้นกับชื่อเสียง และความสามารถของผู้เขียนบทหรือบทกวีด้วยราคาอาจจะลดหรือเพิ่มขึ้นก็ตามแต่จะตกลงกันระหว่างผู้ผลิตกับผู้เขียนบทนั้น ๆ

- ค่าตัวแสดง จะขึ้นอยู่กับจำนวนมากน้อยของแต่ละละครแต่ละเรื่อง และสิ่งสำคัญจะขึ้นอยู่กับว่าเลือกผู้แสดงที่มีค่าตัวสูง หรือไม่สูงมาก ซึ่งปัจจุบันสภาพการแข่งขันค่อนข้างสูงประกอบกับระบบนักแสดงในสังกัดนั้นไม่ค่อยเข้มงวด จึงทำให้ค่าตัวนักแสดงบางคนมีค่าตัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ขึ้นตอนนี้จึงควบคุมค่อนข้างลำบากนอกจากจะมีข้อเสนอพิเศษที่ตกลงกันระหว่างผู้ผลิตและนักแสดงเป็นราย ๆ ไป

- ค่าผู้ร่วมงานอื่น ๆ เช่น ผู้กำกับการแสดง ผู้กำกับรายการ ผู้ช่วยกำกับการแสดง ผู้ประสานงาน ชูกริกกองถ่าย ผู้จัดเครื่องแต่งกาย ฯลฯ สำหรับลักษณะการดำเนินงานแบบร่วมงานกับสถานีนั้น ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้กำกับรายการ ผู้ช่วย และเจ้าหน้าที่เทคนิคต่าง ๆ ในการผลิตนั้น อาจจะไม่รวมอยู่ คือ อาจไม่จำเป็นต้องมาคิดรวมกันจะคิดแต่เฉพาะผู้ร่วมงานที่ไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่ของสถานีเท่านั้น

- ค่าเช่าอุปกรณ์การถ่ายทำ คือชุดถ่ายทำทั้งหมด ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้จะรวมถึงเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ด้วย ซึ่งมักจะคิดเป็นราคาเหมาต่อตอน (กรณีที่มีผู้ผลิตไม่มีอุปกรณ์การถ่ายทำ หรือไม่ได้ร่วมกับสถานี เช่น เช่าไฟ, เสียง เป็นต้น) สำหรับการดำเนินงานแบบร่วมกับสถานีก็จะได้รับการงดเว้นค่าใช้จ่ายตรงนี้ไปด้วยเช่นกัน ส่วนค่าตัดต่อเสียงและทำเทคนิคพิเศษนั้น บางครั้งผู้ผลิตจะตกลงกับผู้ให้เช่าอุปกรณ์การถ่ายทำว่าจะคิดรวม หรือคิดแยกจากอุปกรณ์การถ่ายทำ ซึ่งจะคิดเป็นราย ๆ ไปตามความยากง่ายของงานแต่ละชิ้น แต่ส่วนใหญ่ก็จะคิดเหมารวมกับค่าเช่าอุปกรณ์การถ่ายทำด้วย

- ค่าจาก อุปกรณ์ประกอบฉากและอุปกรณ์การแสดง ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้จะคิดงบประมาณค่อนข้างยาก และเป็นค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างแพงมาก ยิ่งละครอิงประวัติศาสตร์ หรืออิงชีวประวัติ แต่ถ้าเป็นละครสมัยปัจจุบันก็จะมีปัญหาน้อยลงบ้าง คืออาจจะใช้การยืมสถานที่ หรือเช่าสถานที่ถ่ายทำไม่ต้องสร้างเองด้วยวัสดุ ซึ่งรวมถึงอุปกรณ์ประกอบฉากด้วย เช่น ชุดเฟอร์นิเจอร์ ผ้า幔 ผ้าห่ม ผ้าปูที่นอน ดอกไม้ประดับฉาก ของกินของใช้ในฉากต่าง ๆ ก็จะใช้วิธียืมหรือเช่าในราคาที่ไม่แพง หรือบางครั้งอาจมีข้อตกลงในเรื่องของการนำมาโฆษณาให้ในช่วงไตเติ้ลท้ายละคร ก็ทำให้ค่าใช้จ่าย ในช่วงนี้ลดลงไป สำหรับบางสถานีที่มีฝ่ายศิลปกรรมอยู่

แล้วนั้น ผู้ผลิตต้องตกลงกับสถานีในเรื่องของค่าสร้างฉาก ซึ่งอาจจะรวมหรือแยกกันคิดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ แล้วแต่ความเหมาะสมที่ตกลงกัน ซึ่งส่วนใหญ่นั้นแล้วจะเป็นลักษณะการถ่ายทำในห้องส่ง เสียส่วนใหญ่นอกจากนี้แต่ได้มีการถ่ายทำนอกสถานที่ดังที่กล่าวข้างต้น เช่น บ้าน, โรงแรม, โรงพยาบาล, ร้านค้า, ห้างสรรพสินค้า นั้น นอกจากจะเช่าในอัตราที่ตกลงกัน หรือให้ยืมถ่ายโดยไม่คิดมูลค่า และมีเงื่อนไขแล้ว นอกจากนี้บางแห่งอาจจะคิดค่าใช้จ่ายทั้งค่าเช่า ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าเสียหายต่าง ๆ ตามความจำเป็น

- ค่าเครื่องแต่งกาย การแต่งกายของตัวละครนั้น สำหรับละครโทรทัศน์ของไทย ผู้ผลิตจะไม่ค่อยเสียค่าใช้จ่ายส่วนนี้มากนัก โดยเฉพาะในปัจจุบัน ถ้าละครเรื่องนั้น ๆ เป็นเรื่องยุคสมัยปัจจุบัน ไม่ใช่ละครย้อนยุคในอดีตหรือเรื่องที่ต้องแต่งกายพิเศษแล้ว นักแสดงจะเป็นผู้เตรียมมาเองเพื่อตัดปัญหาเรื่องขนาดและความพอใจ แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องเป็นเสื้อผ้าที่มีรูปแบบที่เข้ากับบทบาทที่รับด้วย ซึ่งทางผู้ผลิตจะเป็นกำหนดค่าหากจำเป็นต้องหาเพิ่ม เช่น ชุดที่อยู่ในเหตุการณ์ ได้แก่ ชุดแต่งงาน ชุดเครื่องแบบต่าง ๆ ผู้ผลิตจะต้องจัดเตรียมให้ ซึ่งก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เพิ่ม หรือจะเป็นวิธีบริษัทที่ผลิตเสื้อผ้าเป็นผู้สนับสนุนก็ได้ตามแต่จะตกลงกัน ซึ่งมีทั้งให้ยืมใส่ชั่วคราวและต้องส่งคืน และมอบให้นักแสดงไปเลยก็มีตามแต่กรณี

- ค่าเพลงประกอบเรื่อง ในปัจจุบันนั้น เพลงนำเรื่องของละคร มักจะมีการแต่งขึ้นใหม่สำหรับละครเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายส่วนนี้แล้วแต่ที่ผู้ผลิตกับสถานีคิดว่าจะคิดรวมไปในตอนด้วยหรือไม่ หากคิดรวมค่าใช้จ่ายจะมากหรือน้อยนั้นก็ขึ้นอยู่กับชื่อเสียงของผู้ประพันธ์เพลง นักร้อง วงดนตรี ที่นำมาบรรเลง และห้องบันทึกเสียง ซึ่งปัจจุบันบริษัท เทปเพลง ก็มีบทบาทอย่างมากในเรื่องของเพลงละครเหมือนกันอาจเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างบริษัทเทปเพลงกับสถานีหรือบริษัทผู้ผลิต ซึ่งอาจจะลดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ไปได้อีกด้วย

- ค่าเช่าเวลาออกอากาศ สำหรับค่าเช่าเวลาออกอากาศนี้ อาจจะไม่อยู่ในส่วนของค่าผลิตรายการ กรณีที่ผู้ผลิตละครที่สถานีผลิตเองหรือผู้ผลิตร่วมกับสถานี แต่สำหรับลักษณะที่ต้องเช่าเวลาของสถานีนั้น ก็เป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานีกำหนดไว้ซึ่งกรณีรับจ้างผลิตอย่าง ช่อง 3 และช่อง 7 นั้น ก็ไม่ต้องนำมาคิดในส่วนนี้

- ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าพาหนะ ค่าน้ำมันรถ ค่าอาหาร ในวันเตรียมงาน วันถ่ายทำและหลังการถ่ายทำก็ต้องนำมาคิดรวมเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตด้วยค่าใช้จ่าย

ส่วนต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น ผู้ผลิตละคร จะต้องคำนวณเป็นงบประมาณในการผลิตเพื่อเสนอต่อสถานี วนกรณีที่ทำเนิงานานให้กับสถานี หรือร่วมกับสถานี ซึ่งถ้าจะคิดงบประมาณเฉพาะค่าใช้จ่ายในการ ผลิตละครโทรทัศน์ต่อ 1 ตอน (ความยาว 60 - 90 นาที) โดยไม่รวมค่าเช่าสถานี ส่วนใหญ่ จะอยู่ในงบประมาณ ตอนละ 150,000 - 400,000 บาท (ปี 2536)

2. ขั้นตอนเตรียมการ

หลังจากที่ได้ "เรื่อง" ของละครที่ผลิตเรียบร้อยแล้วผู้ผลิตจะมอบหมาย านให้ผู้เขียนบทโทรทัศน์ นานาบทบาทเป็นบทโทรทัศน์ ดังจะมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- การเขียนบทละครโทรทัศน์ านขั้นตอนนี้ผู้เขียนบทจะต้องเตรียมการศึกษา านให้เพียงพอในการเขียนบทละครโดยเริ่มจากการกำหนดจุดประสงค์ที่แน่นอนว่าต้องการเขียนเพื่อ แสดงถึงอะไร ต้องการให้ผู้ชมเข้าใจถึงอะไร เช่น เพื่อให้ผู้ชมเห็นว่าผู้กระทำกรรมดียอมได้ดี ผู้มีความอดทนประพฤติแต่สิ่งที่ถูกที่ควร แม้จะตกอยู่ในเหตุการณ์ที่ร้ายแรงก็สามารถจะแก้ปัญหาได้ หรือมีผู้ช่วยเหลืออยู่เสมอ เป็นต้น จากนั้นก็นำมาวางโครงเรื่องเป็นการลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากตัวละครแต่ละตัวที่มีลักษณะนิสัยต่าง ๆ กันไป เหตุการณ์เกิดขึ้นที่ใด เวลาใด มีการผูก เรื่องให้เห็นแบบขัดแย้งเพื่อนำไปสู่อารมณ์สูงสุด และจะเกิดจุดวิกฤตจากนั้นจะเป็นคลี่คลายปัญหา เมื่อรวมเหตุการณ์ต่าง ๆ แล้ว ก็จะนำเข้าสู่ข้อยุติหรือข้อสรุปได้ และเป็นอันจบเรื่อง โดยจะจบ แบบโรสภกนาฏกรรม จะจบแบบมีความสุข จะจบแบบให้ผู้ชมคิดเองผู้เขียนบทจะกำหนดไว้ นักเขียน บางท่าน หรือผู้ผลิตบางรายจะไม่กำหนดแต่รอให้เหตุการณ์ต่าง ๆ ตามท้องเรื่องพัฒนาไปเอง ซึ่งอาจจะทำให้ตรงความต้องการของผู้ชม แต่จะมีข้อเสียตรงที่คุมเวลาไม่ได้ จะเกิดการยืด และจบไม่ลง

...การเขียนบทหลังจากเราอ่านบทประพันธ์แล้ว เราเห็นสู่ทางแต่ไหนในการนำมา านเราจับประเด็นหรือคอนเซพ (Concept) ของคนเขียนบทประพันธ์ได้หรือไม่เมื่อเรานำมาทำ แล้วเรารักษาประเด็นนั้นไว้ได้หรือไม่ เราจะเน้นสาระสำคัญที่เด่นชัดอย่างไร ในขณะที่เดียวกันก็ ต้องนึกถึงความสนุกสนานของคนดูด้วย อย่างเขียนเรื่องสุดแต่ใจจะไขว่คว้า เจ้าของบทประพันธ์ คือเริ่มต้น ต้องการชี้ให้เห็นว่าพอเลี้ยงดูลูกเลี้ยงและคนที่พอเห็นเกียรติศักดิ์ศรีมากกว่าความดี

ทำให้ทุกอย่างผิดพลาดหมดจากจุดนี้ก็กระจายขยายความไปคุณคาร์แรกเตอร์ (Charactor) ของตัวละครทุกตัวไว้ให้อยู่ตัวเอกที่ทำตัวพุ่มเฟือยหรือตัวที่มีคุณธรรมเราก็ค่อย ๆ แทรกเข้าคดเคี้ยวไปไม่ได้ได้อย่างขัดเยียด... (ชนิทร ประเสริฐประศาสตร์. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2536.)

จากการศึกษากระบวนการสร้างบทโทรทัศน์นั้นในแต่ละสถานีก็จะมีลักษณะในการเขียนไม่แตกต่างกันนักคงเป็นวิธีการที่ผู้เขียนบทแต่ละคนจะมีแง่มุมหรือการสร้างฝันไปคนละอย่างคนละแบบกัน นอกจากนี้ก็มีปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ลักษณะการเขียนแตกต่างกันคือ นโยบาย, ยุคสมัย, นักแสดง, สถานที่, เทคโนโลยี ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยกำหนดให้ลักษณะการเขียนบทต่างกันไปแม้จะเป็นละครโทรทัศน์ที่มาจากบทประพันธ์เดียวกันก็ตามและด้วยข้อจำกัดของปัจจัยดังกล่าวโดยเฉพาะนโยบาย, ยุคสมัย, นักแสดง นั้นทำให้ขั้นตอนการเตรียมการบางขั้นตอนอาจต้องปรับเปลี่ยนกันทำ หมายถึงกระบวนการถ่ายทำนั้น ควรจะมีบทโทรทัศน์ที่สมบูรณ์ก่อนแล้วค่อยนำบทโทรทัศน์นั้นไปคัดเลือกนักแสดงโดยที่เราจะต้องคัดเลือกนักแสดงที่ตรงกับบทบาทที่ผู้เขียนบทวาดฝันไว้ แต่การผลิตละครโทรทัศน์ในปัจจุบันนั้นต้องแข่งขันเพื่อที่จะให้ละครที่ผลิตออกมามีผู้ชมมากจึงนิยมถ่ายทำไปออกอากาศไป เพื่อคอยตรวจสอบความต้องการของผู้ชมแล้วนำไปแก้ไขปรับเปลี่ยนการเขียนบทจึงมักจะลงมือเขียนเมื่อได้ตัวนักแสดงหลักแล้ว

การเขียนบทที่สามารถทำให้ผู้ชมที่ไม่เคยอ่านบทประพันธ์เดิมมาก่อนคล้อยตามเนื้อหา นั้นวิธีหนึ่งที่นิยมใช้กันมาก คือ เมื่อทราบว่านักแสดงคนไหนจะมารับบทบาทของตัวละครบางครั้งก็ต้องปรับเปลี่ยนไปตามความสามารถและความเด่นของนักแสดงด้วย

ดังนั้นการนำเอาบทประพันธ์เก่า ๆ มาเขียน บางครั้งผู้ผลิตก็ต้องปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมไม่ว่าจะเป็นยุคสมัย ความสามารถของนักแสดงหรือนโยบายเพื่อสนองความต้องการของผู้ชมที่มีอยู่หลายประเภท ที่ทีมงานผู้ผลิตของแต่ละสถานีได้ให้ทัศนะว่า

...สมัยก่อนเราจะได้บทพร้อมแล้วก็คัดเลือกตัวแสดงโดยให้ตรงกับบทบาทของเรื่องได้เดี๋ยวนี้ไม่ได้แล้วคนดูมักจะบ่นว่าที่เคยอ่านบทประพันธ์ไม่เห็นเป็นอย่างไรเลย มันมีข้อจำกัดหลายอย่าง การแข่งขันกันบางทีดาราคอนี้เหมาะสมมากกับบทนี้ เราติดต่อเขาไม่ได้ เพราะละครทำกันทุกช่องเมื่อเราได้คนนี้ซึ่งมี Character ใกล้เคียงมาเราจะให้เค้าเล่นตามบทประพันธ์บางทีก็ว่าเขาเหมือนกัน ถ้าได้บทประพันธ์มาก็จะติดต่อดาราหลัก ๆ เลย ถ้าได้เราก็จะบอกคนเขียน

บทเลยว่าเราได้อะไรเล่นนะ เขาจะได้เขียนบทถึงความสามารถของดาราคณะนั้น ๆ ออกมาอย่าง ยุคสมัยอีกสมัยก่อนไม่มีดิสรก็เชค ไม่คาราโอเกะมีแต่บาร์ในท์คลับเรามาทำสมัยนี้ ก็ต้องเปลี่ยน จะให้ตัวเอกที่มีหัวสมัยใหม่เที่ยวเหมือนเดิมก็จะดูขัด ๆ หรืออย่างคนขายของเนี่ย สมัยก่อนยังมี หาบกันสมัยนี้ที่ว่ามันต้องรถเข็น เราต้องพยายามหาสิ่งที่คุ้นตาให้เขา ยกเว้นละครที่เป็นพีเรียด จริง ๆ ต้องการเน้นความเก่าแก่เราเปลี่ยนเค้าไม่ได้ (กอบสุข จารุจินดา. สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2537)

...ความสั้นยาวของบทโทรทัศน์ต่อเรื่องเป็นนโยบายของเราเลยว่าจะอยู่ใน 22-25 ตอนจบจะออกอากาศประมาณ 4 เดือน นอกจากจะเกิดเหตุสุดวิสัยจริง ๆ เราก็จำเป็นต้องยืด ออกไป เช่น ละครเรื่องต่อไปยังผลิตไม่สมบูรณ์พร้อมออกอากาศ อย่างเรื่องเรือนแรมเนี่ย เตรียมงานยากเราต้องยืดยุคเป็นร้อยปีตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 มาเรื่อย ๆ ก็เลยต้องยืดก่อนหน้า นี้ไป (สุชีลา กัลย์จาฤก. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2537)

กระบวนการเขียนบทโทรทัศน์นั้น เป็นขั้นตอนที่สำคัญการทำงานของทีมงานส่วนต่าง ๆ มักยึดหลักจากบทโทรทัศน์ทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็น ผู้กำกับ, นักแสดง, ชูรกิจกองถ่าย หรือทีมงานหา สถานที่หรือของประกอบฉาก ดังนั้นการทำงานจึงต้องเขียนให้สมบูรณ์มากที่สุด ขณะเดียวกันก็ต้อง กระชับด้วย ดังนั้นโดยทั่วไปผู้เขียนบทโทรทัศน์จึงมักจะคำนึงถึงข้อเฝาง ๆ (ฉรินันท์ อนวัชศิริวงศ์. สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2536) ดังนี้

1. ละครที่ผลิตสามารถสนองอารมณ์ผู้ชมได้ เช่น อารมณ์รัก โกรธ กลัว
2. จะต้องมีแนวคิดบางอย่างแฝงไว้
3. ภาษาที่ใช้จะต้องสื่อความหมาย สบายงาม กระชับ เมื่อถ่ายทอดออกมาทางภาพ (การแสดง) และเสียงแล้ว สามารถเห็นภาพพจน์ไม่เพ้อเจ้อมาก แสดงออก ทางภาพมากแล้ว
4. บทละครนั้นควรจะทำให้ผู้ทำงานสะดวกขึ้น คือ สามารถส่งกล้อง แสง เสียงได้
 - การเตรียมงานล่วงหน้าก่อนถ่ายทำ เมื่อผู้ผลิตได้บทโทรทัศน์แล้ว

ผู้ผลิตและทีมงานมักจะร่วมกันเลือกตัวผู้แสดง โดยอำนาจการตัดสินใจนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของ การดำเนินงานด้วย ลักษณะที่มีอิสระในการคัดเลือกมากที่สุด คือ ลักษณะการเช่าเวลาสถานี

ส่วนลักษณะที่ผลิตร่วมกับสถานีหรือผลิตาหันั้น อำนวยการตัดสินใจจึงต้องขึ้นอยู่กับสถานีด้วยตามความเหมาะสม ตามหลักการแล้ว จะคำนึงถึงความเหมาะสมของลักษณะตัวละครในเรื่องก่อน แต่ในทางปฏิบัตินั้น บางครั้งก็มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ตัวแสดงบางตัวไม่เหมาะสมกับบุคลิกตัวละครในเรื่อง ซึ่งก็คงจะปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ

วิธีการคัดเลือกนักแสดงนั้น โดยมากผู้ผลิตประกอบด้วย ผู้จัดการผลิต ผู้กำกับ ผู้เขียนบทและทีมงานสำคัญ ๆ ร่วมประชุมกันและคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมที่สุด หรือถ้าเป็นละครที่นำมาจากบทประพันธ์บางครั้งอาจจะต้องปรึกษากับทางเจ้าของบทประพันธ์ด้วย เช่น การคัดเลือก "แม่พลอย" ในสี่แผ่นดินก็ต้องได้รับความเห็นจาก มรว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เจ้าของบทประพันธ์ หรือ ภิรมย์ อินเรื่อง คู่กรรม ก็อาจจะถามความเห็นของทมยันตีด้วย ในเรื่องนี้ทีมงานต่าง ๆ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับนักแสดงที่เป็นปัจจัยในการผลิตว่า

...การคัดเลือกผู้แสดงเรื่อง กามันสัญญาณนั้น ทีมงานในส่วนต่าง ๆ ก็จะมาประชุมกันแล้วนำรูปภาพของนักแสดงต่าง ๆ ที่จะเลือกมาแปะไว้ เช่น บทสาริน ก็จะมีสาริน 1 สาริน 2 สาริน 3 แล้วเลือกมา 1 คน บทคุณแม่ ก็คุณแม่ 1 คุณแม่ 2... แล้วเลือกมา 1 คน เลือกคนที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องมากที่สุด (ฉัตรชัย เปล่งพานิช. สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2536.)

...การคัดเลือกตัวละครจะต้องเป็นเพื่อการเหมาะสมในการคัดเลือกผู้แสดงเรื่องบัลลังก์เมฆ ส่วนใหญ่แล้วบทจะอยู่ที่บ้านร้างที่มีบทบาทตั้งแต่เป็นสาวไปจนถึงอายุ 80 ปี ฉะนั้น เพื่อความยิ่งใหญ่ จึงได้เลือกภรรยาดี ซึ่งนอกจากบทบาทที่ผ่านมาของเขาจะเชื่อถือได้แล้วการกลับมาเล่นละครอีกครั้งหนึ่ง ก็สร้างความยิ่งใหญ่ของละครได้อีกด้วย (ดวงกมล ลีเมจริญ. สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2536.)

...การแคสติ้ง (casting) ตัวละครนี้ที่จะต้องอ่านเรื่องทั้งหมดก่อน บางครั้งบทยังไม่ออก พี่ต้องคุย แคสตัวละครก่อน พี่ก็จะดึงตัวละครสำคัญทั้งหมดออกมาตอนที่อ่าน เพราะที่จะต้องนำไปคุยกับช่อง 7 (คุณสุรางค์ เปรมปรีดี) ซึ่งเราจะช่วยกันลักษณะที่พี่เสนอตัวไปว่า น่าจะเป็นคนนั้น คนนี้ เป็นอันดับ 1, 2, 3 เตรียมสำรองไว้กรณีขอคิวไม่ได้ ถ้าสามารถแทนได้หมายถึง character เหมือนกัน ความสามารถเล่นได้ก็ต้องเปลี่ยนไปตามเหตุการณ์บางครั้ง

ก็มีความเห็นตรงกัน แต่บางครั้งก็จะฟันกันคนละอย่าง พี่อ่านแล้วพี่จะฟันแบบของพี่ แต่คุณแดงจะมองด้านการตลาดเก่ง พี่ก็ยอมรับตรงนั้น อีกอย่างเรารับจ้างทำโปรดักชั่น ฉะนั้น การดำเนินการต่าง ๆ ที่นอกเหนือขั้นโปรดักชั่น เรามักจะรับนโยบายของช่อง 7 ไว้ทั้งหมด (สุชีลา กัลย์จาฤก. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2537)

...การคัดเลือกนักแสดงจุดหลักจะต้องกำหนดคาแรกเตอร์ (character) ให้ได้ก่อน ผู้กำกับและทีมอีกคน 2 คนจะช่วยกันเลือกออกมา บางทีเราก็เลือกจากความสามารถของนักแสดงที่เคยแสดงบทที่ใกล้เคียงกันมาแล้วก็จะเช็คดูคิดของเค้าว่า ถ้าเราจะถ่ายทำวันนั้น วันนี้ เขาเต็มที่กับเราได้ไหม ถ้าได้พี่ก็จะสรุปให้คนเขียนบทว่าเราได้นักแสดงคนนั้นมารับบทนั้น ผู้เขียนบทจะได้ดึงเอาความสามารถหรือลักษณะเด่นของเขามาเสนอต่อผู้ชมให้เข้ากับบทบาทที่ได้รับอย่างกลมกลืนที่สุด (กอบสุข จารุจินดา. สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2537)

จากการศึกษาพบว่า เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวละครของผู้ผลิตส่วนใหญ่แล้ว พิจารณาจากลักษณะดังนี้ คือ

1. ความเหมาะสมกับบทบาท
2. คิวหรือเวลาที่ทำให้สำหรับการถ่ายทำ
3. ความเหมาะสมด้านการตลาด

1. ความเหมาะสมกับบทบาท หมายถึง บุคคลที่มีบุคลิกภายนอก ตามความต้องการของบทละครได้แก่ เพศ ส่วนสูง หน้าตา ซึ่งอาจจะเป็นบุคลิก หรือลักษณะเฉพาะตัวของนักแสดงคนนั้นอยู่แล้ว หรือนักแสดงผู้นั้นมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนตัวเองให้เหมาะสมกับบทบาทนั้น ๆ ได้ เช่น การคัดเลือกผู้แสดงของละครโทรทัศน์ เรื่อง "บัลลังก์เมฆ" นั้น ก็พิจารณาจากเกณฑ์ข้างต้นเช่นกัน

...คุณภัทราวดี มีพัฒน์ทางอารมณ์ที่ละน้อย เมื่อวัยมากขึ้น เธอกลิ้งไปกับบทจหลายคนบอกว่า ปานรุ้งก็เหมือนภัทราวดีนั่นแหละ การแสดงของเธอเจียบลึก แต่ได้อารมณ์ที่สำคัญ ภัทราวดีไม่เคยหลุดและเยิ้มมากที่สุด คือการทำให้เสียงตอนสูงวัย คิฉินกล้าพูดได้เลยว่า ปานรุ้งเป็นบทที่เหมาะกับคุณภัทราวดี (ดวงกมล ลีเมเจอร์. สัมภาษณ์, 30 กรกฎาคม 2536)

ภาพที่ 1

ภัทราวดี ศรีไตรรัตน์

บทพานรื่อง เรื่อง "บัลลังก์เมฆ"

ภาพที่ 2

ปิยะพงษ์ ศิวอ่อน

จากเรื่อง "ดวงใจแม่"

หากการคัดเลือกนั้นเอาพื้นฐานของความเหมาะสมในด้านการสมจริงและความพร้อมด้านการงานนั้น สุภักษรได้กล่าวถึงสาเหตุการเลือกพระเอก เรื่อง ดวงใจแม่ว่า

...การคัดเลือกนั้น ใจต้องมาก่อนการงานศิลปะถ้าใจทุกคนร่วมกันเป็นหนึ่งมีความสอดคล้อง มีความพร้อมในการงานที่จะทำงานด้วยกันทุกรูปแบบ ต่อมาก็ต้องความเหมาะสมกับคาแรคเตอร์ (Character) มากกว่า เช่น เสือก บิยะพงษ์ ผิวอ่อน เลือกไม่ใช้เพราะเค้าแรงดั่ง เพราะเค้าไม่ได้ตั้งด้านละครเรื่องการแสดง แต่เค้าเหมาะสมตรงที่เป็นนายทหารอากาศก็เลือกตรงนี้ และเค้ามีใจกับเราสูง เค้ายินดีจะรับฟัง ยินดีจะร่วมงาน ผู้กำกับก็ยินดีถ่ายทอดทุ่มเทให้ได้เต็มที่ด้วย (สุภักษร. สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2536)

2. คิวหรือเวลาที่ใช้สำหรับการถ่ายทำ เนื่องจากสภาพการแข่งขันกันสูงในระบบธุรกิจการผลิตละคร ประกอบกับบุคลากรที่เป็นนักแสดงที่มีความสามารถนั้นมีค่อนข้างน้อยจึงทำให้คิวของนักแสดงกลายเป็นเกณฑ์ข้อหนึ่งในการที่ผู้ผลิตจะนำมาตัดสินใจในการคัดเลือกตัวละครมาร่วมงานในกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ .

...คิวตารางเวลานี้ละครมีอยู่ตามสถานีทั้ง 4 ช่อง ทุกช่องทำละครหมด ดาราที่มีอยู่ในวงจำกัด การทำงานก็ต้องแบ่งกัน ต้องจัดคิวที่ถูกต้อง ความผิดพลาดก็จะเกิดขึ้นตรงที่รับงานมากเกินไปจัดคิวลงไม่ได้ทำให้เป็นอุปสรรคมาก ๆ ในการทำงานแล้วละครนี้บางครั้งนักแสดงมาก็รีบ ๆ ทำ ก่อนทำก็ไม่ได้ศึกษาบทมาให้ละเอียด ไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ใน character ของตัวละครที่ตัวเองเล่น แล้วมาเล่นเวลาเล่นก็เล่นได้พูดถูก แต่ความรู้สึกที่เกิดขึ้นไม่รู้หรือว่าความต่อเนื่องมันมาอย่างไร เล่นได้แต่อารมณ์ที่ออกมาไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ (อดุลย์ คุลยรัตน์. สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2536)

สุชีลา กัลย์จากฤกษ์ ผู้จัดการฝ่ายการคัดเลือกนักแสดง บริษัทกันตนา วิดีโอเรCORDING จำกัด ได้กล่าวไว้ว่า

...บางทีคนดูจะติเราว่าดาราไม่เห็นตรงเลย คาแรคเตอร์ (Character) นี้ฉันว่าไม่ใช้เพราะเคยอ่านหนังสือมาเค้าก็ว่ามันไม่ใช้คนนี่ แล้วเค้าจะแอนตี้เราอยู่บ้าง แต่บางทีเราไม่มีสิทธิ์ที่จะเลือก พี่เขาตรงนี้ พี่รู้เลยว่าปัญหาบางทีเนี่ย เราอ่านหนังสือว่าคาแรคเตอร์ของคนนี่นะใช้ซะ

แล้วเราก็อยากได้ดารานาแสดงคือ คนเนี่ย..แต่ไม่ได้ บางทีผู้ชมอาจจะบอกว่าหาไม่ได้เรื่องเลย ทาามมันไม่ใช่ คือจริงแล้วเราติดต่อไป แต่เค้าไม่ว่างในวันที่จะลงสื่อคึกกับการทำงานของเรา ทั้งผู้กำกับ ทั้งทีมงานในสื่อคึกนี้ เราก็จะไม่ได้เค้าแล้ว เช่น เรารู้ว่าคนในตรงคาแรคเตอร์ เราก็โทรไปจะได้รับค้ายืนยันว่าอยากเล่นนะ แต่ติดคึก สมมติว่า จันท์ อังคาร พุท ที่จะอัด แต่เค้าไม่ว่าง เค้าเกิดว่าง สุกร์ เสาร์ อาทิตย์ ทีมงานที่จัดแล้วไม่ลงกับสื่อคึกนี้ พอเราย้ายทีมงานให้ก็ไม่ลงสื่อคึกกับดาราชายอีก ก็ไม่สามารถทาตรงนี้ให้สมบูรณ์ได้ (สุชีลา กัลย์จาฤก. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2537)

3. ความเหมาะสมด้านการตลาด เมื่อการแข่งด้านการผลิตละครแต่ละสถานีมีมากขึ้น การที่จะคัดเลือกให้นักแสดงคนใด มารับบทบาท นอกจากความเหมาะสมด้านบทบาทและคึกที่นักแสดงมอบให้แล้ว นักแสดงผู้นั้นก็ต้องเป็นผู้ที่ตลาดหรือเป็นผู้ที่ประชาชนกำลังให้ความสนใจมากด้วย โดยเฉพาะบริษัทที่ต้องผลิตงานแล้ว เสนอให้บริษัทที่จะซื้อเวลาสำหรับลงโฆษณาในรายการชมก่อน จะนาเอานักแสดงผู้นี้เสนอได้สมบทบาทเพียงอย่างเดียวแล้วไม่เป็นที่รู้จัก การขายเวลาโฆษณา ก็จะไม่คล่องตัวนัก จึงเป็นสาเหตุที่ทาให้การผลิตละครบางเรื่องจะมีนักแสดงเล่นซ้ำกัน บางครั้งออกอากาศเวลาเดียวกันก็มี คือเสนอทางช่อง 5 และช่อง 7 หรือช่อง 3 กับช่อง 5 พร้อมกัน

...ตอนเสนอขายเวลาบัลลังก์เมฆ เราเลือกให้ภัทราวดีเล่นบทนั้นก็ถูกต่อว่าบ้างอะไรบ้างทาให้ด้านการตลาดของเราไม่คล่องตัวนัก ในระยะแรกบางครั้งผมก็คึกอยู่ในใจเหมือนกันนะว่ายังไม่ทันได้ดูความสามารถของเขาเลยก็ตัดสินอะไรลงไปแล้ว จะไปติดคึกกับดาราคึกที่ชื่นชอบที่หล่อสวยอย่างบางเรื่อง ยังสาวอยู่เลยก็เอามาแต่งแก่อะไรคึกอย่างนี้ ยังนึกในใจว่าถ้าเอา "นุช" (นุสบา) มาแต่งให้แก่ทาทางจะมีคนสนใจมากคึกขึ้นมั้ง (ทองขาว ทวีปรั้งยีนุกุล. สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2536)

หลังจากเลือกตัวนักแสดงได้แล้ว ก็จะมอบหมายให้กับผู้ประสานงานติดคึกผู้แสดงต่อไป นอกจากการกำหนดนักแสดงแล้วในขั้นตอนนี้จะต้องมีการวางแผนการถ่ายทาด้วย โดยทีมงานจะร่วมกันศึกษาคึกความบททุกแง่มุม และจัดหาหรือจัดทาส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ต้องเตรียม เช่น

สร้างฉาก, หาสถานที่, เครื่องแต่งกาย ฝ่ายแสง เสียง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยให้ฝ่ายต่าง ๆ เตรียมงานให้พร้อมก่อนถ่ายทำจริง

เนื่องจากการถ่ายทำในปัจจุบันเป็นระบบบันทึกเทป ดังนั้น เพื่อให้ลดขั้นตอนที่ซับซ้อนและค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นประกอบกับการรักษาเวลาที่มีค่าจึงต้องมีการวางแผนในการถ่ายทำไว้ เพื่อให้ผู้ร่วมงานได้ทราบว่าจะต้องทำอะไรก่อนหรือหลัง โดยจะเลือกถ่ายทำสถานที่ หรือฉากที่ควรจะถ่ายก่อนหรือหลังหรือที่เรียกกันว่า "ถ่ายเจาะ" คือละครทั้งเรื่อง ฉากที่ซ้ำกันในแต่ละตอนอาจจะถ่ายเก็บไว้จนหมดเลยก็ได้ (กรณีที่ไม่ใช่ฉากหลัก) อย่างไรก็ตามผู้แสดงก็มีอิทธิพลต่อการจัดตารางถ่ายทำค่อนข้างมาก เพราะนักแสดงจำนวนมากจะรับแสดงละครหรืองานอื่น ๆ มากกว่าแสดงละคร 1 เรื่อง มีผลทำให้บางคนอาจจะมาเร่งรัดให้ผู้กำกับการแสดงถ่ายทำฉากที่ตนแสดงก่อน ในเรื่องนี้ผู้จัดตารางในการผลิตละคร เรื่องไม่สิ้นไร้ไฟสวาท ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 กล่าวว่

...การวางแผนในการถ่ายทำนั้น จะเริ่มจากดูในเรื่องของคิวนักแสดงก่อน อย่างเราเริ่มงานเราจะกำหนดก่อนว่าจะถ่ายทำวันไหน โดยในวันที่มีงานทุกคนสะดวกอย่าง เช่น จันทร์ พุธ ศุกร์ หรือ พุธ พฤหัส เสาร์ อาทิตย์ ฯลฯ เมื่อเราได้แล้วก็มาดูว่าวันนี้ เราต้องการใครบ้างหรือได้คิวใครบ้าง อย่างต้น ๆ เราจะไม่ได้คิวนางเอก เราจะไปดูจากที่ไม่เป็นนางเอกแล้ว ก็ดึงออกมาช่วงนี้ใครให้คิวเราได้ ช่วงนี้ใครมีภาระกิจจะต้องทำ ดูกว้าง ๆ แล้วจะจับออกมาเป็นส่วน ๆ อย่างเช่น คุณเณรน้อย บัณฑิตที่รับบทเป็นแม่ของ ฉพทัย พิจิตรรา จะต้องเดินทางไปต่างประเทศสลายเดือน เค้าจะไม่เจอกับใครเลยนอกจากลูกกับพระเอก (ฉัตรชัย เปล่งพานิช) ฉะนั้น จึงดึงฉากโรงพยาบาลมาทำก่อน และจะต้องเลือกส่วนที่หนัก ๆ ของเรื่อง มาถ่ายทำก่อน ผู้แสดงอาจจะยังไม่ไปถึง ผู้กำกับจะต้องทำงานหนัก เพราะผู้แสดงยังไม่เข้าใจเหตุผลของเหตุการณ์นั้น ๆ ลึกซึ้ง หรือเพื่อที่จะให้นักแสดงมีความคุ้นเคยกันก่อน อย่างฉากเลิพิน จะทำเอาไว้ท้าย ๆ เพราะยังไม่หมั่นอยู่ ถ้านำมาไว้ตอนต้น ๆ ก็อาจจะยังเงินเอะเขินอยู่ เป็นต้น (อัจฉราวดี เถาเสถียร. สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2536)

สำหรับของสถานีโทรทัศน์อื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ช่อง 5, 7, 9 ก็จะมีลักษณะคล้ายกัน

แต่วิธีการอาจแตกต่างกันไปตามปัจจัยเงื่อนไขของขั้นตอนในกระบวนการผลิตของแต่ละสภาวะแวดล้อม หรือ นโยบายที่วางเงื่อนไขและการตกลงกันทั้งสองฝ่าย

...ทั่ว ๆ ไปแล้ว ขั้นตอนนี้ พี่จะคุมคิว ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากยิ่งโดยเฉพาะนักแสดงที่มีชื่อเสียงหรือฮอตอยู่ หรือบางเรื่องที่มีนักแสดงมาก ๆ ก็เหมือนกันจะมีปัญหาบ่อยมาก เดียวขอไปรับไปนี่ บางครั้งคาราคาญนี่เขาดังขึ้นมา เพราะคนนี่พออ้างตรงนี้ เราก็ยอมแต่ทำให้ 1 ใน 3 เท่านั้น เพราะเราต้องทำงานแข่งกับเวลาเหมือนกัน บางรายก็จะโหมเมด้วยอ้างว่าไม่ได้ทำให้คิวเราบ้าง หรือขออนุญาตแล้วบ้าง พี่แก้ปัญหาด้วยวิธีการจับเซ็นสัญญากันเลย ว่าระยะถ่ายทำ 4 เดือน คุณจะให้คิวคนอื่นบ่อย ๆ ไม่ได้ จบเรื่องก็จบกันไป (สุชีลา กัลย์จาฤก. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2537)

...สำหรับพี่ คิวนักแสดงนี้ทำเอาปวดหัวตลอด ยิ่งใกล้จะจบนี้ดาราก็เตรียมรับงานอื่นคิวเราก็เริ่มรวนแล้ว เวลามันน้อย พี่เคยทำหนึ่งวันหนึ่งถ่ายกันขึ้น 2 ซีน เพราะถ่ายทีละคัท แต่ละคัทต้องวันละ 10 ซีน ขึ้นถึงจะไม่ขาดทุนนะคะ (กอบสุข จารุจินดา. สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2537)

จากการศึกษาพบว่าขั้นตอนการเตรียมการ สำหรับการคัดเลือกตัวละครและการเตรียมบทโทรทัศน์ในกระบวนการผลิตละครนั้น ในอดีตการแข่งขันกันนั้นค่อนข้างน้อย ฉะนั้นถ้ามองด้านตลาดหรือธุรกิจ การทำละครก็ไม่ต้องมาเป็นข้อจำกัดมากนัก ในอดีตจึงมักทำบทก่อนเพื่อจะได้นำไปคัดเลือกตัวละครหรือบางทีงานอาจทำไปพร้อม ๆ กันได้ แต่ปัจจุบันในขั้นเตรียมการนี้นิยมคัดเลือกตัวละครหลักให้ได้เสียก่อน เพื่อที่จะได้ทราบบุคลิกตัวแสดงแล้วนำไปสร้างให้ตัวละครในเรื่องได้อย่างกลมกลืน ซึ่งจะช่วยให้ละครที่ผลิตออกมาเป็นไปได้อย่างมากที่สุด การจะเลือกนักแสดงในปัจจุบันให้ตรงตามบุคลิกตัวละครในจินตนาการของบทประพันธ์ทุกประการนั้นเป็นไปได้อย่างยากมาก นอกจากจะเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นมาใหม่หรือแต่งให้เฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

สิ่งที่ทำได้จึงเพียงเลือกลักษณะใกล้เคียงแล้วนำความสามารถที่นักแสดงมาประยุกต์ใช้ให้ได้ประชนสูงสุดทั้งในด้านศิลปะและธุรกิจ

นอกจากการเตรียมบทและคัดเลือกนักแสดงแล้วในขั้นตอนนี้ผู้ผลิตจะต้องเตรียมในเรื่องของสถานที่ที่ถ่ายทำ และอุปกรณ์การผลิตให้พร้อมด้วยซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ที่ผู้ผลิตจะต้องคำนึงถึง เพราะเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการทำให้การผลิตละครโทรทัศน์บรรลุถึงเป้าหมายเร็วขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็สามารถก่อให้เกิดอุปสรรคของกระบวนการผลิต คือสามารถทำให้ขั้นตอนการถ่ายทำต้องยกเลิกก็เคยเกิดปัญหานี้อยู่บ่อยครั้ง ซึ่งสถานที่ที่ต้องเตรียมการในขั้นตอนนี้ ถึงแม้ว่าปัจจุบันละครโทรทัศน์ของแต่ละสถานีจะนิยมถ่ายทำนอกสถานที่กันมาก แต่ลักษณะการใช้สถานที่ก็ยังคงอยู่ 2 ลักษณะนี้คือ 1. ห้องส่งและนอกสถานที่ เพื่อความเหมาะสมและสะดวกต่อการถ่ายทำ

1. ในห้องส่ง (Studio) ในกรณีที่จำเป็นต้องถ่ายทำในห้องส่งนั้นมักเกิดจากสาเหตุที่ว่าสถานที่นั้นเป็นสถานที่หลักของเรื่องซึ่งจะต้องใช้ตลอดการถ่ายทำ หรือไม่สามารถหาสถานที่จากที่อื่นมาใช้ถ่ายทำได้หรืออาจเป็นเพราะจะต้องใช้ฉากที่ต้องมีเทคนิคพิเศษ เช่น ระเบิดหรือการใส่โครมาคีย์ (Chroma Key) ซึ่งต้องใช้พื้นของฉากด้านหลังเป็น สีฟ้า สีน้ำเงิน เป็นต้น

2. นอกสถานที่ (Outdoor) ในกรณีที่เนื้อเรื่องกำหนดสถานที่ในฉากต่าง ๆ ชัดเจน เช่น ฉากโรงพยาบาล, ฉากสนามบิน, ชายทะเล ตลอดจนฉากสถานที่ต่าง ๆ ในต่างประเทศ เพื่อความสมจริงตามบทประพันธ์และสร้างอารมณ์ที่ต่อเนื่องให้ผู้ชมคล้อยตามการหาสถานที่จริงก็จำเป็นต้องอย่างยิ่งอีกทั้งปัจจุบันนิยมใช้กันมาก เพราะไม่ต้องเสียบุคลากรและวัสดุในการสร้างฉากให้สมจริง ตามบทประพันธ์ หากต้องการถ่ายบ้านที่บ่งบอกถึงฐานะของตัวละครว่ารวยจน หรือสถานที่อื่น ๆ ก็สามารถติดต่อ ขอยืม, ขอเช่า อย่างมีเงื่อนไขกับเจ้าของสถานที่ได้ เช่น จ้างรถบรรทุกมาตัดไม้เริ่มละครและตัดไม้ห้ายละคร ซึ่งถือกันว่าเป็นการพึ่งพากันในการทำธุรกิจ หรืออาจจะเสียค่าเช่าและอื่น ๆ ทั้งนี้เป็นการประหยัดทั้งกำลังคน เงินทุนและยังเป็นการลดขั้นตอนในการใช้เวลาสำหรับการสร้างฉากอีกด้วย

... ขั้นตอนเตรียมสถานที่ที่มีทีมงานของพี่ พอได้บทได้แนวเรื่องเราก็หาสถานที่เตรียมไว้แล้วว่าตรงนี้เหมาะไหมตรงไหน ข้อสำคัญใช้ประโยชน์มากฉากหรือเปล่า ไม่ใช่ไปชะโกลอย่างถูกแต่ถ่ายฉากสองฉากที่ไม่จำเป็นต้องใช้ทะเลถูกก็ได้ ใช้แถวพืชรอบบางแสนก็พอแต่ถ้าหายากจริง ๆ หรือต้องใช้ง่ายฉากจริงถ้าไม่เกินความสามารถก็จะสร้างฉากถ่ายสบายใจกว่า ซึ่งสถานีเขาก็มีทีมงานตรงนี้มีฝีมือประกอบเจ้าหน้าที่ แสง เสียง อุปกรณ์ต่าง ๆ จะหยิบจะจับ

อะไรมันพร้อมกว่าที่เราออกเอาท์ดอร์ (Outdoor) อย่างจุยฉายเนี่ย จากตลาดนางลอยบ้านของเดิมเนี่ยเหมือนกันความยากในการสร้างจากก็ไม่เกินความสามารถก็ถ่ายในห้องแล้วเอาแสง, เสียงสะดวกเย็นด้วยไม่ต้องตากแดดตากลมทำให้ร้อนต่างหาก (วราวุฒ มิสินทจินดา. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2536.)

...หาสถานที่สมัยนี้มันมีข้อจำกัดมาก อย่างร้านอาหารเนี่ย บางร้านก็ชอบบางร้านเขาไม่ให้ เพราะเราอาจจะไปจำกัดเขามาก เช่น ไม้ให้แขกเดินผ่าน หรือมุงดูคารามาก มันเสียเราคือดูไม่ธรรมชาติ เสียเขาด้วยเสียลูกค้าเขา บางครั้งตัดสินใจถ่ายพัทยา ทั้งที่ไม่มีฉากทะเลก็มี มันสะดวกที่ทีมงานเราได้พักผ่อนถ่ายในโรงแรมช่วงที่คนไม่พลุกพล่านมากนี้สบายหลายอย่างสบายทุกฝ่าย เราเขาได้ ห้องอาหาร ห้องนอน ห้องทำงาน เราทำได้สบาย การจราจรไม่เหมือนกรุงเทพฯ มากด้วย ตัดปัญหาคารามาสายอีก เพราะอยู่กับเราไปเคาะประตูห้องพักตามมาถ่ายได้สบายมาก อยู่กรุงเทพฯ ย้ายกองที่เสียเวลาเป็นวัน ๆ มันไม่ไหวเป็นข้ออ้างให้ดาราด้วย (อัจฉราวดี เภาเสถียร. สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2536)

...เวลาถ่ายฉากต่าง ๆ อย่างโรงแรมหรือโรงพยาบาลเราจะตกลงว่าค่าไฟ เราไม่จ่ายทุกครั้งเรามีเครื่องปั่นไฟไป เพื่อไปกวนสถานที่เหล่านั้น แต่เราจะตกลงกับเขาว่าจะขึ้นโต๊ะเต็มขอบคุณภาพให้ทุกตอน อย่างที่ถ่ายบ้านไร่ริมธาร น่ารักมาก เราถ่าย 6 เดือนเต็ม อาทิตย์หนึ่งเราถ่าย 4 วัน แล้วเราพักจุกดิดตลอด ใช้ Location ที่นั่นตลอดทั้งหมดเลย เขาไม่คิดเป็นเงินเลย ถ้าคิดเป็นเงินต่อเดือนเป็นล้านนะคะ แต่เราก็ขึ้นโต๊ะเต็มให้คุ้มค่าโฆษณาเดี๋ยวนั้น 50,000 ถึง แสนกว่าแล้ว ถ้าคิดการค่าแล้ว เขาคุ่มคะ ไม่มีใครเสียเปรียบได้ทั้งสองฝ่าย (สุชีลา กัลย์จาฤก. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2537)

...เดี๋ยวนี้อ่างอุสละครเป็นฉาก มันจะแห้งนอกจากมีเอฟเฟคต่าง ๆ เช่น ระเบิดานบ้านหรือไฟไหม้ก็ต้องสร้างฉากเอาถ่ายจริงคงไม่ได้ แต่ถ่ายนอกสถานที่นี้สบายดีไม่เสียเวลาสร้างสิ้นเปลืองด้วย แต่ก็มีข้อเสียข้อจำกัดนะ อย่างถ่ายที่บ้านเนี่ยแรก ๆ ก็ชอบสนุกสนานไปด้วยคารามาเต็มบ้านหลัง ๆ เริ่มเบื่อ ยิ่งเสาร์อาทิตย์ยิ่งหนัก เขาอยากพักผ่อนเราก็เห็นใจนะ ไร่อยู่บ้านเคยสงบ ๆ มีใครก็ไม่รู้มาเต็มบ้านไม่รู้จักด้วยเดินไปเดินมา บางบ้านข้าวของเสียหาย ก็ขอได้แทนเดียวเช็ดกันหมด (กอบสุข จารุจินดา. สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2537.)

จากการศึกษาพบว่า การเตรียมเรื่องสถานที่เพื่อการถ่ายทำนั้น จะนิยมใช้ฉากถ่ายทำนอกสถานที่มากกว่า เพราะมีข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการผลิตละครโทรทัศน์ที่สมจริง และเป็นการประหยัดเวลาและลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นออกไป เช่น ขั้นตอนการสร้างฉาก การผลิตละครโทรทัศน์สมัยปัจจุบันนี้ อย่างท่ามกลางการแข่งขัน การสร้างฉาก นอกจากจะทำให้ผู้ชมจะเห็นว่าไม่สมจริงไม่มีชีวิตชีวาแล้ว ระยะเวลาในการผลิตก็ต้องขยายเพิ่มไป สำหรับกระบวนการสร้างฉากอีกทำให้ไม่ทันต่อเวลา สำหรับอุปกรณ์ประกอบฉากนั้น ก็ดูเหมือนจะควบคู่ไปกับการหาสถานที่ หากขาดหายหรือไม่พร้อมก็ทำให้ถ่ายทำต่อไม่ได้ เช่น เสื้อผ้า, ของประดับบ้าน หรืออุปกรณ์ประกอบฉากที่ใช้ดำเนินเรื่องดังผู้ผลิตกล่าวถึง ความสำคัญของผู้ที่ทำหน้าที่ในกระบวนการนี้ว่า

...ธุรกิจจะแจ้งแผนเสื้อผ้า, แผนอุปกรณ์ประกอบฉากด้วยว่าจะถ่ายฉากไหนอย่างไรที่งานต่าง ๆ ก็เตรียมตามบทที่มีไว้หากไม่ยอมทำการบ้านกันเราเคยถึงขนาดต้องยกเลิกกองถ่ายก็มีอย่างต้องหารูปภาพของตัวเองมา ซึ่งต้องกล่าวถึงเกือบทุกฉากในคืนนั้นเพราะต้องถ่ายย้อนอดีตอะไรทำนองนี้ หรืออะไรที่สำคัญด้วยหายากด้วย เช่น เกมส้อมคอมพิวเตอร์ อย่างเนี่ยถ้าไม่เตรียมไว้ เราจะวิ่งหาที่ไหนทัน จะจับแพะชนแกะอย่างอาหารหรือผลไม้ที่ซื้อแถวตลาดได้ เพราะฉะนั้นขั้นตอนนี้สำคัญมากเหมือนกัน ที่สำคัญต้องทำการบ้านทุกอย่างก็เรียบร้อย (สุชีลา กัลย์จาฤก. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2537)

ทั้งนี้กระบวนการในการเตรียมการให้ประสบความสำเร็จหรือปฏิบัติงานได้ราบรื่นก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะบุคลากร, งบประมาณ, การตลาด, เวลา ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการในการผลิตละครในขณะเดียวกัน ก็ก่อให้เกิดอุปสรรคด้วยเช่นกัน

3. ชั้นถ่ายทำ

จากการศึกษาได้พบว่าการถ่ายทำละครโทรทัศน์นั้น ในสมัยเริ่มแรก ชั้นถ่ายทำจะเป็นวันออกอากาศ เพราะสมัยก่อนยังไม่มีระบบบันทึกเทปจึงต้องออกอากาศกันสด ๆ ดังนั้น ก่อนจนถึงชั้นออกอากาศก็ต้องผ่านการซ้อมแห้ง และซ้อมกล้องมาก่อน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่จำเป็นมาก

ของผู้ร่วมงานทุก ๆ ส่วน ทั้งทีมงานผู้ผลิตได้แก่ ผู้กำกับ ช่างกล้อง แสง เสียง ฉาก และอื่น ๆ กับผู้แสดงเอง ถ้าผิดพลาดนั้นหมายถึงความล้มเหลวของการผลิตละครโทรทัศน์ทันที แต่ด้วยปัจจุบัน การผลิตละครโทรทัศน์นั้นเป็นลักษณะบันทึกเทปโทรทัศน์ ผู้ผลิตจึงดำเนินการถ่ายทำตามคิวหรือตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ การซ้อมคิวและการซักซ้อมกล้องจึงทำพร้อมกันไปหรือติดต่อกันไปเลย เมื่อซักซ้อมเสร็จก็ถ่ายทำได้เลย ครอบคลุมแล้วผู้แสดงจะต้องทำความเข้าใจและท่องบทมาเป็นอย่างดีแล้ว สำหรับผู้กำกับกับการแสดงและผู้กำกับรายการ จะต้องทำงานร่วมกันจนกว่าการถ่ายทำที่กำหนดไว้ในแต่ละวัน ซึ่งบางทีมีผู้ผลิตนั้น ผู้กำกับกับการแสดง และผู้กำกับรายการ บางครั้งอาจเป็นคนเดียวกันก็ได้

นอกจากนี้พบว่ากระบวนการทำงานในขั้นการถ่ายทำของสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ นั้น จะไม่แตกต่างกันนัก คือมีการซ้อมคิวหรือซ้อมคานาแหน่งเคลื่อนไหวกับกล้องแล้วก็บันทึกจริงจะแตกต่างกันก็ตรงการจัดการได้แก่ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 นั้น การผลิตละครนั้นจะมีส่วนผลิตรายการ มีทีมงานผู้กำกับรายการ ผู้ช่วยผู้กำกับรายการ ผู้กำกับเวที และเจ้าหน้าที่เทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ ช่างกล้อง แสง เสียงพร้อม ซึ่งเป็นทีมงานของสถานี บุคลากรเหล่านี้จะปฏิบัติงานร่วมกับทีมงานผู้จัด ซึ่งจะมีผู้กำกับกับการแสดง และอื่น ๆ ฉะนั้น ผู้กำกับกับการแสดงก็จะทำหน้าที่แนะนำและควบคุมด้านการแสดงอย่างเดียว ในเรื่องของภาพที่เกิดขึ้นจะเป็นการตัดสินใจของผู้กำกับรายการของสถานี

...การทำงานของเราในประสาณกัน คือก่อนจะลงมือบันทึกเทปนี้ เราต้องซ้อมคิวก่อนเราก็จะบอกมูฟเมนท์ (Movement) ของนักแสดงว่าเดินจากนี้ไปนั่งร้าน หรืออีกคนเดินเข้าฉากมาตอนนางเอกร้องไห้ ผู้กำกับรายการเขาจะคอยดูว่ากล้องที่มีอยู่จะรับทันไหม เคลื่อนกล้องทันไหมก็จะมาร์ค (Mark) จุดกันไว้ว่าเดินกี่ก้าวไปทางซ้ายทางขวา อะไรอย่างนี้บางครั้งถ่ายออกมาไม่เป็นที่พอใจของทีมงานก็มักจะถ่ายซ้ำอีกเทคเอาไว้ เลือกถ่ายซ่อมเฉพาะมุมที่เราเรียกว่าถ่ายซ่อมหรือถ่ายเจาะนั่นเอง (อดุลย์ คุลยรัตน์. สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2536)

...ก่อนบันทึกเทปจะต้องมีการดูนักแสดงซ้อมการถ่ายทำอย่างเช่น ละครเรื่อง สมเด็จพระศรีสุริเยศ ผู้แสดงต้องไปเรียนพื้นฐานการต่อสู้เสียก่อน ผู้กำกับจะต้องดูว่าเค้ามีจุดเด่น จุดด้อยอย่างไร ถ้าเด่นเราก็เสนอภาพยาวไปได้ แต่ถ้าดูแล้วภาพนี้ไม่น่าสนใจก็ไม่น่าสนใจ

เก่งเราก็ต้องง้างมูมบั้ง เพื่อให้คนดูดูว่า มีความสามารถจริง ๆ อย่างในเรื่องสมเด็จพระศรี
 สตรีโยทัย รับบทโดย กาญจนา จินดาวัฒน์ จะต้องสอนลูกให้ฟันดาบ เมื่อดูแล้วไม่สมจริง คือ
 ดูแล้วออกมาดูเก่งให้ได้ ซึ่งมูมบั้งก็คือ อาศัยการเคลื่อนกล้องมาให้คนดูเห็นความรุนแรงจุดไหน
 เล่นได้ออกมาดีก็จะปล่อยภาพยาวต่อเนื่องไป ถ้าออกมาไม่ดีก็จะมาเจาะเพิ่มทีละนิด
 (Shot)... (สมรักษ์ ฌรงค์วิชัย. สัมภาษณ์, 26 สิงหาคม 2536)

สำหรับการทำงานของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 และช่อง 9 นั้นมีการจัดการ
 ที่แตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 คือเป็นการขายเวลานั้น ฉะนั้นการทำงานในขั้นการผลิต
 หรือขั้นถ่ายทำก็จะมีทีมงานของบริษัทที่เข้ามาผลิตงานให้ เช่น บริษัทกันตนา บริษัทเอกแซทท์
 บริษัทอัครเศรณี เป็นต้น ส่วนใหญ่แล้ว บริษัทเหล่านี้ก็จะมีทีมงานในการผลิตคล้ายกัน โดยอาจ
 จะจ้างบริษัทไป มาจัดการเรื่องโฉบัง ทำเองบ้าง ในส่วนของผู้กำกับนั้นส่วนใหญ่อีกจะเป็นคน
 เดียวกัน นอกจากบางครั้งอาจจะมีการช่วยทำหน้าที่กำกับรายการให้

ส่วนการทำงานของสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ขึ้นการถ่ายทำหรือโปรดักชั่น
 (Production) นั้นก็จะอยู่ในลักษณะการทำงานของบริษัทผู้ผลิตอย่างเดียวคือ บริษัทกันตนา
 และบริษัทคาราวิดีโรไม่มีเจ้าหน้าที่ของสถานีมาร่วมทำงานด้วย ฉะนั้นการทำงานของผู้กำกับก็
 จะไม่แบ่งกันเหมือนช่อง 3 แล้วถ้าพิจารณาถึงการทำงานขั้นตอนนี้ของแต่ละสถานีพบว่า ผู้กำกับ
 การแสดงของ ช่อง 3 จะเป็นผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะการกำกับการแสดงอาจพัฒนามาจาก
 นักแสดงที่แสดงมาหลายปีหรือผู้ที่มีชื่อเสียงจากการกำกับจริง ๆ แต่ถ้าลักษณะการทำงานของ
 บริษัทผลิตละครที่ผลิตงานให้ ช่อง 5, ช่อง 7 และช่อง 9 นั้น ผู้ที่มีความชำนาญในการเลือก
 ภาพก็ต้องมีความชำนาญในเรื่องการแสดงด้วย คือจะต้องสามารถกำกับทั้งภาพและการแสดง
 ไปได้ด้วยซึ่งจะเป็นผลดีในแง่ของการทำงานนั้นจะตรงตามความต้องการได้ จะไม่เกิดปัญหาที่ว่า
 ผู้กำกับการแสดงต้องการอย่างหนึ่ง ผู้กำกับภาพต้องการอย่างหนึ่ง คือความเห็นตรงกัน ถ้า
 เป็นคนเดียวกันแล้วก็จะรู้ธรรมชาติของการทำงานทั้งสองอย่างก็จะนำมาประสานกันอย่างกลม
 กลืนสำหรับการทำงานที่แบ่งหน้าที่กันทำ คือหน้าที่กำกับภาพ และหน้าที่กำกับการแสดงที่ประสาน
 งานกันอย่างดีก็จะทำให้งานหลากหลายและสมบูรณ์มากขึ้นในอีกระดับหนึ่ง

ภาพที่ 3 ผู้กำกับขณะซ้อมการแสดงและซ้อมคิว จากเรื่อง "บัลลังก์เมฆ"

กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์นั้น จะประสบความสำเร็จก็ขึ้นอยู่กับขั้นตอนนี้เป็นสำคัญ เพราะละครโทรทัศน์นั้นเป็นเรื่องราวการดำเนินชีวิตของตัวละคร ดังนั้นผู้ที่ถ่ายทอดออกมา คือ ผู้แสดงนั้นจะต้องเป็นบุคคลมีความสามารถ และชำนาญในงานศิลปะการแสดงเป็นอย่างดี คือจะต้องสามารถถ่ายทอดออกมาให้สมจริงและเป็นธรรมชาติที่สุด แม้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ที่มีคนพลุกพล่านก็ตามจะต้องถ่ายทอดออกมาเหมือนกันตัวเองมีชีวิตความเป็นอยู่ของตัวละครเลยทีเดียว ซึ่งจะเป็นการประสานระหว่างผู้แสดงและทีมงานผู้ผลิต โดยเฉพาะผู้กำกับ ยิ่งถ้าละครเรื่องใดมีนักแสดงใหม่ ๆ นั้นหมายถึง ผู้กำกับแต่ละคนก็จะต้องมีวิธีการในการที่จะทำให้นักแสดงนี้แสดงออกมาให้ได้ดีที่สุด

...การแสดงของนักแสดงใหม่ ๆ บางที่เขาทำอย่างที่เราต้องการไม่ได้ จุดหนึ่งเขาไม่รู้ข้อบกพร่องของเขาไง เขามองไม่เห็นภาพ ประสบการณ์ หรือความคิดไม่ถึงทำให้จำและติด

านสิ่งที่ขัด ๆ เงิน ๆ พอมันออกมาเป็นภาพแล้วมันฟ้อง โน้ตครั้งที่ผู้กำกับจะไปแสดงให้ดู วิธีนี้ไม่ค่อยใช้มันคนละคนกัน การถ่ายทอคมมันต้องมาจากตัวเขา แต่วิธีการเป็นของเราที่จะดึงเอาความสามารถของเขาออกมา ถ้าไม่รีบจนเกินไบนัก เราก็จะยอมเสียเวลาให้นักแสดงเขาดูสิ่งที่เขาถ่ายทอออกไปแล้วก็ค่อย ๆ แก่เขาทีละจุดมันจึงจะได้ผล (ทองขาว ทวีปรังษิณกุล. สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2536)

ภาพที่ 4 ภาพผู้กำกับกำลังอธิบายภาพที่เกิดขึ้นให้นักแสดงเข้าใจ
ภาพจากเรื่อง "วังน้ำวน"

กระบวนการผลิตละครในขั้นการถ่ายทำนั้น ส่วนใหญ่การตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับผู้กำกับและผู้จัดการกองถ่าย บางทีก็จะเป็นธุรกิจกองถ่ายที่จะคอยแก้ปัญหาและตัดสินใจและกระบวนการในการถ่ายทำจะประสบความสำเร็จหรือเกิดอุปสรรคนั้น เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ คือนุเคราะห์ เทคโนโลยี, งบประมาณ, สถานที่และเวลา ที่จะมีส่วนกำหนดให้การทำงานนั้นคล่องตัวตาม

เป้าหมายหรือไม่

นอกจากนี้แสงและเสียงต่าง ๆ ที่จะประกอบมาให้ภาพออกมาสมบูรณ์ก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งเหมือนกัน จากการศึกษาจะเห็นว่า จะเป็นละครที่มีเรื่องมีราวนำติดตามหรือนำสนาใจนั้น นอกจากผู้แสดงแล้ว ทีมงานส่วนต่าง ๆ ก็มีความสำคัญอย่างมาก และทุกส่วนจะต้องร่วมกันปฏิบัติงานอย่างดีอีกด้วย

- การตัดต่อ, ลงเสียง เมื่อถ่ายทำเสร็จเรียบร้อยแล้วผู้กำกับรายการจะรวบรวมเทปการถ่ายทำทั้งหมดมาตัดต่อ เรียงลำดับเหตุการณ์ตามบทละครโทรทัศน์ที่วางไว้ ซึ่งในช่องของการตัดต่อนี้ก็จะเป็นการเพิ่มเทคนิคพิเศษต่าง ๆ เพื่อให้ละครดูสมจริง สมเหตุ สมผลมากขึ้น ซึ่งก็แล้วแต่ผู้กำกับการแสดงจะตัดสินใจอย่างไร เช่น เรื่องเกี่ยวกับภูตผีปิศาจ หรือฉากที่ต้องแสดงให้เห็นถึงภาพจินตนาการ ซึ่งก็ต้องอาศัยเทคนิคพิเศษต่าง ๆ ทางโทรทัศน์เข้ามาช่วย ซึ่งมีมากมายในการผลิตละครในปัจจุบัน และสามารถเลือกใช้ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นภาพซ้อน ภาพหลายมิติ หรือภาพที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงงานเรื่องของระยะเวลาในแต่ละฉาก เป็นต้น

... ขั้นตอนที่สำคัญ เพราะทำให้ละครมีรสชาติมีสีสันมากขึ้น กระบวนการตรงนี้ก็คือการนำเอาเรื่องราวที่ตอนถ่ายสลับต้นสลับปลายมาเรียงร้อยเป็นเรื่องเป็นราวคือตอนถ่ายนี้เราไม่ได้ถ่ายเรียงฉากตั้งแต่ต้นจนจบตามบท วันเปิดกล้องอาจถ่ายตอนที่ 1 กับตอนจบเลยก็ได้ อาจเป็นเพราะใช้สถานที่เดียวกัน บางฉากเราก็ถ่ายเก็บไว้เลือก 2-3 เทลไว้เลือก นอกจากนี้เราต้องเพิ่มเทคนิคเสริมเข้าไป อย่างละครผีไม่มีหายใจหรือการทำให้ตัวใหญ่กว่าปกติบางทีทำให้ตัวใหญ่กว่าบ้านเนี่ย มันก็เพิ่มสีสันให้น่ากลัวมากขึ้น ถ้าหาไม่ได้เราก็อาจจะใช้โครมาคีย์ (chroma key) คือทำเทคนิคภาพแบคกราวสีฟ้าหรือดำมีเรื่องราวเกี่ยวกับต่างประเทศเราไม่ได้ไปถ่ายจริงก็จะเอาสต็อกช็อต (Stock shots) มาอินเสิร์ท (insert) ให้ดูสมจริงขึ้น (กาจเกษม เวสสุบุตร. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2536)

เมื่อตัดต่อภาพเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีการลงเสียงประกอบที่จะทำให้ละครมีชีวิตชีวามากขึ้น เช่น เสียงโทรทัศน์ เสียงฟ้าร้อง ฟ้าผ่า เสียงอุบัติเหตุทางรถยนต์ เสียงธรรมชาติต่าง ๆ เป็นต้น หรืออาจใส่เป็นเสียงเพลงบรรเลงเพลงบอกอีกชั้น (action) เช่น ตกใจ

เสียง หรือใส่เพลงเพื่อทำให้อารมณ์ต่อเนื่อง อาจเป็นเพลงที่มีเนื้อเรื่องตรงกัน มาใส่เพิ่มเติม ก็จะทำให้ละครมีสีสันน่าติดตามมากขึ้น เมื่อลงเสียงเสร็จสิ้น ช่วงของการตัดต่อ, ลงเสียงก็ถือว่า เรียบร้อยพร้อมที่จะนำออกอากาศได้เลย ทั้งนี้จะต้องผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพ และความเหมาะสมของทางสถานีเสียก่อน จึงจะนำออกอากาศได้

... การลงเสียงนี้ทำให้อารมณ์ของผู้ชมคล้อยตามตัวละครในเรื่องได้ง่ายๆ อย่าง ตัวเอกตกในเหตุการณ์อันตราย กำลังโศกเศร้าหรือมีการต่อสู้มีเสียงปืน เสียงระเบิด จะมีชาวด์ (Sound) เป็นแผ่นเฉพาะเลยนะ เรียกชาวด์เอฟเฟค (Sound effect) หรือเราจะหาเพลง ประกอบเนื้อเรื่องอย่างอรุณสวัสดิ์ที่มีเพลงดัง ๆ ประกอบอยู่ค่อนข้างมาก เสียงสะท้อนของผู้ชม กลับมาก็ขึ้นชอบกันมากโดยเฉพาะวัยรุ่นเนี่ยชอบกันมาก (สุชีลา กัลย์จาฤก. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2537)

จากการศึกษาพบว่ากระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ในปัจจุบันจะขาดขั้นตอนการตัดต่อ และลงเสียงไม่ได้เลยในอดีตละครออกอากาศกันสด ๆ ผิดพลาดก็ต้องออกอากาศไปอย่างนั้น แต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นการบันทึกเทปหมดแล้วและยังนิยมถ่ายนอกสถานที่กันค่อนข้างมากจนทำให้ละคร ที่สร้างจากขึ้นมาและมีฝีมือไม่ถึงขั้นก็จะดูละครเรื่องนั้น ๆ ดูแห้ง ๆ ไปประกอบกับเวลาในการ ถ่ายทำก็จำกัด ฉากนักแสดงก็ไม่ได้ให้มากมายนัก การถ่ายจึงต้องเลือกถ่ายฉากที่ซ้ำสถานที่เดียวกัน ตัวละครมีเหมือนกันวันหนึ่ง ๆ ก็จะถ่ายทำโดยฉากนั้นฉากนี้สลับกันไป ขั้นตอนการตัดต่อจึงมีความ สำคัญขั้นตอนหนึ่งที่จะนำเหตุการณ์ต่าง ๆ มาผูกกันเป็นเรื่องราว ทั้งนี้ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อขั้นตอนนี้ประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น งบประมาณ เทคโนโลยี, เวลา ฯลฯ ซึ่งทำให้ละครที่ ผลิตออกมามีความสมบูรณ์มากขึ้นในขณะเดียวกันก็อาจจะ เป็นอุปสรรคทำให้ละครเรื่องนั้นขาด ธรรมดาไปบ้างก็พบอยู่บ่อยครั้งโดยเฉพาะปัจจัยเรื่องงบประมาณ

บรรยายที่เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบในขั้นตอนนี้เป็นสาเหตุมาจากว่าเมื่อเราตัดต่อลงเสียง เรียบร้อยแล้วเราจะต้องนำเทปส่งให้คณะกรรมการบริหารวิทยุและโทรทัศน์หรือกบว. (ยกเลิก ไปแล้ว) ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนแปลงเป็นที่มตรวจของสถานีแทนเพื่อพิจารณาเนื้อหาและความเรียบร้อย ต่าง ๆ ลักษณะการทำงานก็คือคุ้มครองผู้บริโภคนั่นเอง เพราะสื่อโทรทัศน์นั้นมีอิทธิพลต่อผู้ชมค่อนข้างมาก โดยเฉพาะเยาวชนก็จะมีทั้งข้อดีข้อเสีย การพิจารณาโดยมากจะยึดหลักเกณฑ์เดิม ๆ ของกบว. นั่นเอง ฉะนั้นจะเห็นว่าละครบางเรื่องอาจถูกดูตึงเสียงหรือบางเรื่องที่ไม่เหมาะสมออก

อยู่เสมอ ๆ บางครั้งก็อาจทำให้เสียรรถรสไป

...กรณีที่ กว. เซ็นเซอร์ (Censor) บทบางตอนบางครั้งที่ว่า คนทำเขาก็มีเหตุ และผลในตัวของมันแข็งเชื่อว่าผู้ชมต้องแยกได้ เช่น บทติดยาของของนักแสดง บางครั้งอาจทำให้ ความคาดหวังบางอย่างสูญหายไป เช่น เราต้องการสื่อให้ผู้ชมที่เป็นผู้ปกครอง หรือเยาวชนรู้ว่าการคบเพื่อนหรือการทำให้ความอบอุ่นกับครอบครัวเป็นจุดทำให้เด็กติดยา ซึ่งจะเป็นเหตุมาก่อนว่า สาเหตุของการติดยาเป็นมาอย่างไร แล้วภาพของการติดยานั้นมันทรมานไม่มีความสุข ในแง่ของความสมจริงก็น่าจะเสนอออกมา ฟังว่ามันน่าจะเป็นความรู้ให้พ่อแม่ผู้ปกครองตลอดจนเยาวชนตระหนักในข้อดีมากกว่าจะไปทดลองทำเพื่อความเจ็บปวดทรมานนะ (รัชบุ บุญดวง. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2536)

ภาพที่ 5 จากมุมล่างซ้ายแสดงให้เห็นถึงอุปกรณ์ (เซ็นเซอร์ติดยา) ซึ่งอาจทำให้สื่อไปในทางที่แนะ จึงมักจะมีภาพมาบังหรือใช้เทคนิคทำภาพให้ เห็นในส่วนนั้นไม่ชัดเจน

สำหรับเทคโนโลยีจะเป็นส่วนเสริมให้ภาพที่ออกมาดูสมจริงมากขึ้นหรือสร้างความตื่นเต้นให้กับผู้ชมมากขึ้น ส่วนใหญ่แล้วจะนำมาใช้ในการตัดต่อภาพ (Editing) โดยเทคนิคการตัดต่อภาพนั้นจำเป็นต้องมีเทคโนโลยีสมัยใหม่มาทำ เช่น คอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถทำภาพให้ออกมาพิศดารตามความต้องการได้เป็นอย่างดี โดยไม่ต้องสร้างอุปกรณ์อื่น ๆ หรือทำขั้นตอนการถ่ายทำให้ยุ่งยากเลย วรยุทธ พิชัยศรัทธ ผู้เขียนบท, ผู้กำกับการแสดงที่มีฝีมือท่านหนึ่งได้กล่าวถึง การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ขณะทำการตัดต่อเรื่อง กุศพยาบาทว่า

...เวลานี้ผมกล้าพูดได้ว่าเรามีทุกอย่างพร้อมหมดแล้วไม่ว่าจะเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์หรืออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่จะนำมาตัดแปลงใช้กับละครได้ อย่างเช่น คนเดินทะเลลูกแพง เวลาใช้คอมพิวเตอร์ทำได้หมด ไม่มีปัญหาหรือการลบภาพในเฟรมก็ตามละคร ซึ่งการลงทุนน้อยกว่าละครแนวชีวิตซะด้วยซ้ำ ทั้งนี้กว่าละครเรื่องนี้จะสำเร็จ เราได้ใช้เทคนิคจากเทคโนโลยี 3 แบบ คือ ทางด้านกลไกเกี่ยวกับเครื่องมือ เครื่องมือ การดึงสลิง (Sling) และระเบิดแสง สี ฉากการแต่งหน้าในส่วนสุดท้ายจะเป็นเรื่องอิเล็กทรอนิกส์ในการตัดต่อภาพที่ผมต้องมานั่งทำอยู่ทุกวัน เช่น ภาพเด็กที่กลับหัวจากข้างหน้าไปข้างหลังเราทำด้วยเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ช่อง 3 มีอยู่ไม่ว่าอะไร จะยากก็ตรงทำให้คนทะเลสิ่งกีดขวางทุกอย่างต้องให้พอดีกับกล้องในการจับภาพก็ยากนะครับ (วรยุทธ พิชัยศรัทธ. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2536)

จะเห็นว่าเทคโนโลยีนั้น ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ เครื่องมือหรือเทคนิคการใช้ต่างก็เป็นปัจจัยในการที่จะกำหนดความสนใจให้ผู้ชมติดตามชมได้อย่างต่อเนื่องนั่นหมายถึงการประสบความสำเร็จในการผลิตละครโทรทัศน์ด้วย และนอกจากจะมีส่วนช่วยในการผลิตนั้นประสบความสำเร็จแล้ว ยังเป็นการช่วยลดขั้นตอนต่าง ๆ ที่ยุ่งยากได้แก่ ค่าใช้จ่ายและกำลังคนถ้าขาดแคลน เทคโนโลยีแล้ว ภาพที่ออกมาก็จะต้องมีกระบวนการทำอีกมากมายจึงจะให้ภาพออกมาสมจริงสมจังได้

4. ขั้นตอนประเมินผลรายการ

ขณะที่ละครกำลังออกอากาศอยู่นั้น ผู้ผลิตสมควรที่จะคอยตรวจสอบรายการของตนใน

ขณะออกอากาศด้วย เพราะมีบ่อยครั้งที่เกิดข้อผิดพลาดในขณะออกอากาศด้วย หากพบปัญหาจะได้แจ้งทางสถานี หรือถ้าจุดใดที่เป็นสาเหตุที่ทำให้กรรมการต้องตัดทอนออกนั้น ผู้ผลิตจะได้นำมาเป็นข้อคำนึงสำหรับการปรับปรุงการผลิตครั้งต่อไปให้สมบูรณ์มากขึ้น และโดยทั่วไปแล้ว ผู้ผลิตจะมีการติดตามผลงานของตนโดยทั่วไปมักจะดูจากรेटติ้ง (Rating) คือจำนวนเปอร์เซ็นต์ของบุคคลหรือครัวเรือนที่กำลังชมรายการเดียวกันอยู่หรืออันดับความนิยมรายการ ซึ่งเป็นผลการสำรวจการรับชมรายการว่ามีจำนวนผู้ชมมากน้อยเพียงไร ซึ่งจะมีบริษัทที่ทำการวิจัยด้านนี้อยู่แล้ว ผลการวิจัยจะออกมาทุกเดือนโดยบริษัทโฆษณาจะนำผลวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจว่า จะให้โฆษณาในรายการใดบ้าง ซึ่งก็รวมทั้งรายการละครโทรทัศน์ด้วยนั้นหมายความว่า จะทราบว่ามีละครจะมีเรตติ้ง สูง ๆ คือ มีผู้ชมมาก ๆ ก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นละครที่มีคุณภาพดีที่สุดเสมอไป อาจเป็นละครที่สร้างเพื่อความต้องการของผู้ชมเพียงด้านเดียว ลักษณะของภาพ หรือการถ่ายทำที่ประณีตมีคุณภาพ หรือเนื้อหาที่ดีสร้างสรรค์สิ่งคมนั้นหลาย ๆ เรื่องก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรคือ เรตติ้ง (Rating) ไม่สูงนั่นเอง อย่างเช่น สยาม สังวริบุตร กลางถึงละครเรื่องวันนี้ที่รอคอยว่า

...ผมคิดนะตั้งแต่ตอนที่ทราบว่า พอละครออกอากาศแล้วมันคงเป็นอย่างนี้ ถ้ากลับไปทำใหม่ได้ก็อยากจะให้ถ่ายไปทำไป ผมคิดถึงเลยวิธีการถ่ายไปทำไป เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น คือขณะที่เราฟังทีดแบลคแล้วได้แก้ไขเลยมันจะทำให้ดีขึ้นนี่คือข้อได้เปรียบแต่มันก็เป็นไปไม่ได้แต่คิดเท่านั้นความจริงยอดคนดูก็สามล้านกว่า ๆ ในขณะที่ไม่น้อยกว่านางทาสเลย เคยพูดไว้ว่า สื่อมวลชนช่วยกันโปรโมทนั่น เป็นเรื่องที่ดีมากแต่ก็เป็นเหมือนดาบสองคม คือคนจะคาดหวังกันไว้เยอะ พอออกมาจริง ๆ แล้วมันอาจจะไม่ถึงใจพระเดชพระคุณ ซึ่งทางเราก็คาดหวังว่ามันต้องออกมาแบบนี้ (สยาม สังวริบุตร. สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2537)

...ลักษณะการประเมินผลของพีจีจะคอยฟังเสียงสะท้อนกลับของผู้ชมในแต่ละประกอบ เขาจะมีบริษัทที่วิจัยเรื่องเรตติ้ง (Rating) อยู่ พีจีก็จากตรงนั้นอย่างตามออฟฟิศ (Office) คอยฟังดูเถอะจะพูดกันเรื่องละครเกือบทุกที บางทีก็จะมีคนเก็บมาฝากว่าคนเค้าติเร้นชมนี้ ก็เป็นข้อมูลสำหรับเราอย่างพีจีไปร่างเสริมสวยที่ก็คอยฟัง เขาว่าเขาวิจารณ์หรือคุยถึงละครเรื่องอะไร ถ้าเกี่ยวกับเราเป็นประโยชน์กับเราก็จะนำมาแก้ไขปรับปรุงงานของเราให้ดีขึ้นละ (สุชีลา กัลย์จาฤก. สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2537)

...สำหรับขั้นตอนประเมินผลนั้นถ้าวิจารณ์มีมาตลอดละ ตลอดเวลา คนเขียนจดหมาย

เข้ามา ทรัพย์สินเข้ามา หนังสือพิมพ์นี่ตลอด นิตยสารเนี่ยแต่ก่อนผมเป็นคนที่ไม่ค่อยชอบอ่านหนังสือเลย เดี่ยวนี้อ่านหมดใครเขียนอะไรว่ายังงจริงไม่จริงเราก็ต้องอ่านให้หมดเท่าที่จะมีเวลาแล้วอันไหนที่วิจารณ์ด้วยเหตุผลมีหลักเกณฑ์คือศึกษาข้อมูลมาบ้างเราก็รับฟังแล้วเราก็รีบแก้ไข แต่บางวันเค้าไม่ได้ศึกษาอะไรมาเลยแล้ว เค้าว่าตามความรู้สึกก็มีบ้างเราก็ไม่ค่อยรับฟัง คืออันไหนเป็นประโยชน์กับผู้ชมตรงนั้นจะเลือกเอามาทำ แต่ตรงไหนทำไม่ได้เราก็ไม่รับฟังคำวิจารณ์ไว้ (สยาม สังฆปริณต. สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2537)

...ละครออกอากาศเนี่ยก็จะคอยฟังเสียงคนดูว่าเค้าจะว่าจะชมอะไรกัน บางทีที่บู๊กตลาคาก็จะรู้เลยว่าละครของที่มีคนดูมากน้อย ถ้าเดินไปไหน ๆ คนคอยตามคอยทักเออเค้าดูของเราเนี่ยบางคนจะแนะนำว่าอย่างนั้นอย่างนี้ เราก็เก็บไว้เป็นข้อมูลสิ เพราะคนเหล่านี้แหละคือลูกค้าเราดูละครเราอย่างสื่อมวลชนที่เขียนวิจารณ์ตามคอลัมภ์บางที่ที่ก็เชื่อถือแต่บางที่เหมือนเขาไม่ได้ดูละครของที่จบเรื่องทุกชิ้นทุกตอน หลายครั้งจะวิจารณ์กลับไปกลับมาอย่างตอนเลือกจินตหราเล่นแม่พลอยอันสิ้นแผ่นดินเนี่ย วิจารณ์กันต่าง ๆ นา ๆ พอลงข่าวว่าเราที่อาจารย์หม่อมศึกฤทธิ์เลือกเองก็กลับมาชมกันใหญ่ ถ้าที่ที่เลือกฟังแล้วประเมินการทำงานของที่ ที่เลือกเสียงจากผู้ชมดีกว่านะแน่นอนกว่า (วรยุทธ มลิณฑจันดา. สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2536.)

จากการศึกษาพบว่าขั้นตอนการประเมินผลรายการนั้น นิยมทำกันในหลายลักษณะ เช่น อาศัยบริษัทวิจัยรายการโดยเฉพาะอย่างบริษัทติมาร์ ที่จะสำรวจความนิยมของผู้ชมรายการออกมาเป็นเดือน ๆ หรืออาจจะสอบถามโดยตรงและฟังจากเสียงของผู้ชม บางครั้งอาจจะสำรวจจากสื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่จำนวนมาก ขั้นตอนการประเมินผลนั้นจะเสริมให้กระบวนการผลิตละครแก้ไขข้อบกพร่องในสิ่งที่เคยทำมาได้ค่อยข้างมาก นั้นหมายถึงว่าการผลิตครั้งต่อไปจะประสบความสำเร็จในการผลิตมากขึ้น เพราะเสียงสะท้อนเหล่านั้นคือผู้ที่จะกำหนดให้ละครที่ออกอากาศสู่สายตาเขาได้อย่างตรงใจหรือตรงกับความต้องการมากที่สุด บัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการผลิตนั้น บัจจัยหลักก็คือผู้ชมและผู้อุปถัมภ์รายการ และบัจจัยประกอบอื่น ๆ สำหรับผู้ชมและผู้อุปถัมภ์รายการนั้น เป็นบัจจัยสำคัญก็เพราะจะมีส่วนทำให้ผลทางธุรกิจดีขึ้น หรือลดลงได้นั้นหมายถึงการลงทุนครั้งต่อไป และผลกำไรที่จะรับเป็นเครดิตให้กับผลงานที่ทำ ซึ่งข้อสำคัญคือจะเป็นผลต่อการว่าจ้างงาน และสร้างความพึงพอใจไว้วางใจ ทั้งของสถานี ผู้สนับสนุนรายการ

ตลอดจนผู้ชมได้เป็นอย่างดีนั่นเอง

สำหรับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีผลกระทบทั้งในด้านปัจจัยเอื้อต่อกระบวนการผลิตและที่เป็นอุปสรรคนั้นได้กล่าวถึงรายละเอียดอยู่ในเรื่องของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระบวนการผลิต
ละครต่อไป